

SLOVENSKI

Poročevalec

Izdaja časopisno-zaščitno podjetje SZDL. Naš tisk / Direktor: Rudi Janžura / Odgovorni urednik: Sergej Vošnjak / Tiska: tiskarna "Slov. poročevalca" / Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 3, telefon 23-522 do 23-526 / Uprava: Ljubljana, Copova ulica 30-III, telefon 22-575 in 22-621 / Oglašni oddelki: Ljubljana, Kardeljeva ulica 6, telefon 21-896, za ljubljanske naročnike 20-465, za zunanje 21-832 / Poštni predal 29 / Tekoči račun Nafodne banke 601-T-163 / Mesečna naročnina 200 din

Dnevni red Generalne skupščine OZN

Za osmo redno zasedanje Generalne skupščine OZN je pripravljen začasni dnevni red, ki obsega 58 točk. Prvi seji bo predsedoval

L. Pearson, predsednik VII. Generalne skupščine OZN, ki bo predsedoval tudi osmi skupščini do izvolitve njenega predsednika.

Agrarne reforme v Boliviji

La Paz, 3. avgusta. Predsednik Bolivije dr. Viktor Paz Estenssoro je podpisal odredbo o agrarni reformi, ki je osvojevala 2 in pol milijona kmetičev delavcev najemniškega dela. Po tej odredbi bo zemlja, ki so jo do sedaj obdelovali kot dinarji, postala njihova last. Odredba določa, da bodo vsi odrasli Bolivijci, ki bodo želeli delati v kmetijah, dobili določeno površino zemlje po dveh letih kmetičkega dela. Sedanji lastniki razlašene zemlje bodo dobili odškodnino, ki bo odmerjena po sedanjih vrednostih zemljišča in ki bo izplačana v 25 letih.

Skepi XII. plenuma sindikata kemične industrije Slovenije

Ruše, 3. avg. XII. plenum sindikata kemične industrije Slovenije, ki je dva dni zasedal v dvorani industrijske šole tovarne dušika v Rušah, je ob zaključku sprejel med drugim naslednje važnejše sklepe:

1. Vsa večja podjetja naj uvedejo službo higiensko-tehnične zaštite dela. 2. Uvedejo naj redne zdravniške preglede vseh delovnih mest, kjer so najbolj pogosto pojavi poklicnih obolenj. 3. Podjetja naj se tesneje povežejo z organi inspekcije. 4. V proizvodnji naj se še bolj zaščitijo zlasti žene. 5. V vseh podjetjih naj bodo mojstri in tehnične osebe še posebej zadolženi za pravilno izvajanje tehničnih predpisov in higiensko-tehnične zaštite. 6. Najstrožje naj se kaznujejo povzročitelji obratov nesreč. 7. Podjetja, v katerih so neupravičeno visoki odstotki nesreč in bolezni, naj bi plačevala večji odstotek socialnega zavarovanja. 8. Podjetja naj iz preiskav in sredstev za prosto razpolaganje uporabljajo večje vsote za ureditev sanitarnih naprav, za popravila stanovanj in gradnjo novih stavb. 9. V podjetjih naj se še bolj zaostri pravilno izvajanje zakona o socialnem zavarovanju.

kanadski delegat, ki bo vodil tudi volitve predsednika in podpredsednika. Potem bo skupščina sprejela dnevni red ter začela glavno razpravo s poročilom generalnega sekretarja o delu OZN. Sledila bodo poročila predstavnikov varnostnega, ekonomsko-socialnega in skrbniškega sveta. Po teh poročilih bodo volili tri člane varnostnega sveta, šest članov ekonomsko-socialnega sveta, člane skrbniškega sveta ter člane komisije za mednarodno pravo.

V ospredju razprav je korejsko vprašanje ter bo naprej poročala komisija OZN za združitev in obnovo Koreje, potem pa generalni predstavnik OZN za obnovo Koreje.

O sprejemu novih članov bo poročal predstavnik posebnega odbora OZN. Naslednje važne točke dnevnega reda so: omejevanje vseh oboroženih sil po naročilu komisije za razorožitev, poročilo o dosedanjih preiskavah glede na obsežne bakteriološke vojskovanja vojaških sil OZN ter pritožba Burme zaradi nevarnosti kitajske agresije.

Več točk dnevnega reda bo zavzel ekonomski razvoj zaostalih držav. Razpravljali bodo o ustanovitvi posebnega sklada za dolgoročno pomoč in dolgoročnih posojil ter o statusu mednarodne finančne korporacije. O razširjenem programu tehnične pomoči bo poročal ekonomsko-socialni svet na osnovi resolucije od konca leta 1952. Na dnevnem redu je tudi nadaljevanje dela mednarodnega sklada OZN za podpiranje otrok po resoluciji, ki je bila sprejeta konec leta 1950.

Iz področja skrbniškega sveta bo na prvem mestu problem zdru-

žitve ljudstva Eve in Toge, proučevali pa bodo tudi vprašanje jugozahodne Afrike po poročilu odbora, ki je bil ustanovljen konec lanskega leta.

Precej točk tega zasedanja je namenjenih tudi organizacijskim zadevam OZN.

Izjava indijskega veleposlanika v ZDA

Washington, 3. avg. (Reuter). Perzijski veleposlanik v Washingtonu Selah je podal izjavo v zvezi z ameriško napovedjo, da bo Perziji ukinjena pomoč zaradi delovanja prokominformovske stranke Tudeh. Ameriški minister za zunanje zadeve Dulles je namreč nedavno izjavil, da je v Perziji vpliv te prokominformovske stranke čedalje močnejši zaradi tolerantnosti predsednika perzijske vlade Mo-sadika. Perzijski veleposlanik je poudarjal, da je bila stranka Tudeh prepovedana že leta 1947 in če bi sedaj zaradi nje vzeli Perziji ameriško pomoč, bi bilo to ravno tako, kakor če bi na smrt bolnemu človeku odklonili transfuzijo.

Posvetovanja o sestavi nove italijanske vlade

Piccionni še ni ničesar povedal o smeri novega kabineta, pričakujejo pa vlado desne koalicije

Rim, 3. avg. (Tanjug). Appilio Piccionni, ki je včeraj z rezervno prejel mandat za sestavo nove italijanske vlade, je začel zelo oprežno s političnimi posvetovanji. Piccionni še ni sporočil, kakšna bo smer novega kabineta in tudi ni poročal ali pomeni njegovo imenovanje ob-

Cesare Merzagora, predsednik poslanske zbornice

enem tudi novo smer v politiki krščansko-demokratske vlade. Prav zaradi tega tisk leve opozicije doslej še ni napadel Piccionija, čeprav je znano, da je Piccionni predstavnik desnega krila v krščansko-demokratski stranki. Tako levica, kot desnica zahtevata spremembo politike na podlagi rezultatov, ki so jih dale zadnje parlamentarne volitve. Tako prvi kot drugi pričakujejo, da bo vlada osvojila vsaj del njihovih zahtev.

Po programu Piccionijevih posvetovanj je mogoče sklepati, da bo novi mandat poskusil okoli sebe zbrati najprej center. Piccionni je namreč začel svoje posvetovanje pri Saragatu, liberalcih in republikanah. V političnih krogih pa kljub temu menijo, da ta Piccionijev korak ne pomeni želje, da bi nova vlada nadaljevala s politiko centra, pač pa težnjo, da bi prišlo do jedrnatih rešitev, ki naj bi bila v sestavi vlade desne koalicije.

Med glavnimi problemi na-

ve vlade je vprašanje, kdo bo dobil ministristvo za zunanje zadeve. Piccionni je naklonjen misli, da naj bi to ministristvo prevzel De Gasperi, ker bi Italija s tem dokazala zahodnim velesilam, da ne namerava spremeniti svoje dosedanje politike. Vendar prevladuje mnenje, da De Gasperi v vladi ne bo prevzel podrejenega mesta. Zato se za najresnejšega kandidata za ministra za zunanje zadeve navaja dosedanj finančni minister Pella.

Rim, 3. avg. (r) Mandatar za sestavo nove vlade Piccionni je še zvečer sestal z vodjo socialdemokratske stranke Saragatom. Pred tem je imel sestanek z vodjo liberalcev. Domnevajo, da bodo Piccionijeva posvetovanja trajala dva do tri dni. De Gasperi je medtem zapustil Rim in odpotoval na po-setitnice v Trentinsko pokrajino.

Pred podpisom obrambne pogodbe med ZDA in Južno Korejo

Seul, 3. avgusta (UP). Ameriški minister za zunanje zadeve John Foster Dulles bo najbrž že ta teden podpisal obrambno pogodbo med ZDA in Južno Korejo. S tem sporazumom bodo ZDA dobile pravico vzdrževati svoje čete v Koreji vse do tle, dokler bi to koristilo vzajemni varnosti. Pričakujejo, da bo Dulles končal svoje razgovore z južnokorejskim predsednikom Sing Man Rijem v starih dneh. V spremstvu ameriškega zunanjega ministra Dullesa je v Korejo odpotoval minister za vojsko Robert Stevens, ki je izdelal načrt obrambnega sporazuma med ZDA in Južno Korejo. Dulles in Sing Man Ri se

Zasedanje indijskega parlamenta

New Delhi, 3. avg. (Tanjug). Danes se je začelo četrto redno zasedanje indijskega parlamenta in so takoj po otvoritvi zbrali poslanci počastili spomin parlamentarca Mukadžija, ki je nedavno umrl v zaporu. Četrto zasedanje bo trajalo do polovice septembra ter bodo med njim obravnavali trideset zakonskih osnutkov, med katerimi ima prednost zakonski osnutek o ustanovitvi nove države Andra v Indijski uniji.

Seja mestnega zbora in zbora proizvajalcev MLO Maribor

Maribor, 3. avg. Danes popoldne je bila pod predsedstvom predsednika MLO tov. Miloša Ledineka XIII. skupna seja mestnega zbora in zbora proizvajalcev MLO Maribora. Da našnji seji je poleg ljudskih poslancev prisostvoval tudi ljudski poslanec, član izvršnega sveta LRS tov. Zoran Polič, ki je v razpravi ljudskih odbornikov dajal pojasnila na nekatera vprašanja o mestnih takсах in drugih finančnih

vprašanjih. Oba zbora sta poleg običajnega dnevnega reda razpravljala predvsem o uvedbi mestnih taks in mestnega davka na promet. Po obširnejšem referatu dr. Broliha so ljudski odborniki soglasno sprejeli sklep o uvedbi mestnih taks in mestnega davka na promet. Poleg tega sta oba zbora odobrila tudi več predlogov in sklepov nekaterih komisij mestnega ljudskega odbora. (2)

General Gruenther v Nemčiji

Koblenz, 3. avg. (AFP). Vrhovni poveljnik sil Atlantskega pakta general Alfred Gruenther je prišel danes v okolico Koblenza, da bo obiskal središče pionirskih enot in prisostvoval njihovim vajam. Pozneje bo general Gruenther obiskal Baden-Baden, kjer bo imel posvetovanje z oficirji glavnega štaba francoskih vojaških sil. Obiskal bo tudi britansko cono Nemčije.

Nove poverilnice diplomatskih predstavnikov v Egiptu

Kairo, 3. avg. (AFP). Egiptovski minister za zunanje zadeve Fauzi je zahteval danes od najstarejšega člana diplomatskega zbora v Kairu, naj vsi tuji diplomatski predstavniki v Egiptu predložijo predsedniku republike Nagibu nove poverilnice svojih vlad. Novi pooblaščen avstrijski minister Wildonar je že danes izročil predsedniku republike Nagibu svoje poverilnice in je to prvič, da je general Nagib v svojstvu predsednika republike sprejel akreditivne kakega tujega diplomata.

Kosilo na čast g. Atleeja

Beograd, 3. avg. Podpredsednik zveznega izvršnega sveta Moša Pijade je priredil danes v ministrskem klubu svečano kosilo na čast šefa britanske laburistične stranke g. Clementa Atleeja.

Z britanske strani sta prisostvovala kosilu poleg g. Atleeja opolnomočen minister — svetnik za gospodarska vprašanja britanskega veleposlanstva v Beogradu sir Francis Mudi in prvi sekretar veleposlanstva g. Edvard Mos.

Z jugoslovanske strani so bili na kosilu poleg podpredsednika Moše Pijade še predsednik izvršnega sveta LR Srbije Peter Stambolić, člani zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović, Rodoljub Colaković, Osman Karabegović in Spasenija Babović, predsednik Zveznega sveta Ljudske skupščine Vladimir Simić, podpredsednik skupščine LR Srbije Ninko Petrović, generalni sekretar Centralnega sveta Zveze

sindikata Jugoslavije Ivan Božićević, predsednik mestnega ljudskega odbora Junica Jojkić, generalni podpolkovnik Boško Siljegović, državna svetnika za zunanje zadeve Josip Djerđa in Jože Brejler ter drugi.

Grško-bolgarska obmejna komisija

Atene, 3. avg. (Reuter). Predstavnik grškega generalnega štaba je danes izjavil v Atenah, da so razgovori med člani grško-bolgarske obmejne komisije zadovoljivi. Komisija razpravlja o obmejnih sporih, ki so še od takrat, ko je bila določena demarkacijska črta leta 1951. Med Grčijo in Bolgarijo je bilo največ obmejnih sporov zaradi otokov reke Marice in teh sporov zdaj ta komisija ne more reševati, ker je reka Marica v zadnjih letih že večkrat spremenila svojo strugo in ker je njeno vodovje zdaj tako nizko, da se o otokih sploh ne da govoriti.

Sing Man Ri bo zahteval od vlade ZDA, naj odobri njegovo politiko — ZDA pogrešajo 13000 svojih vojakov

bosta razgovarjala samo o nekaterih spornih točkah. Seul, 3. avgusta (r). V zvezi s prihodom znanega ministra ZDA Dullesa v Korejo izjavljajo v okolici predsednika Sing Man Rija, da ta ne namerava popustiti v svojem stališču glede bodočnosti Koreje. Sing Man Ri namerava zahtevati odobritve vlade ZDA za svojo politiko.

Danes je 15 višjih oficirjev južnokorejske vojske, med njimi šef generalnega štaba, odpotovalo na 9-mesečno vezbanje v ZDA.

Pan Mun Jom, 3. avgusta (r). V Kesong v Severni Koreji je iz ujetniških taborišč ob reki Jali prispelo prvih 400 zaveznikov vojnih ujetnikov. V teku noči jih bodo obiskali zastopniki ameriškega, britanskega in danskega Rdečega križa.

Poveljnik vojske OZN v Koreji general Taylor je opozoril, da se ni znano, koliko ameriških vojnih ujetnikov se bo vrnilo iz Severne Koreje. ZDA pogrešajo 13 tisoč svojih vojakov.

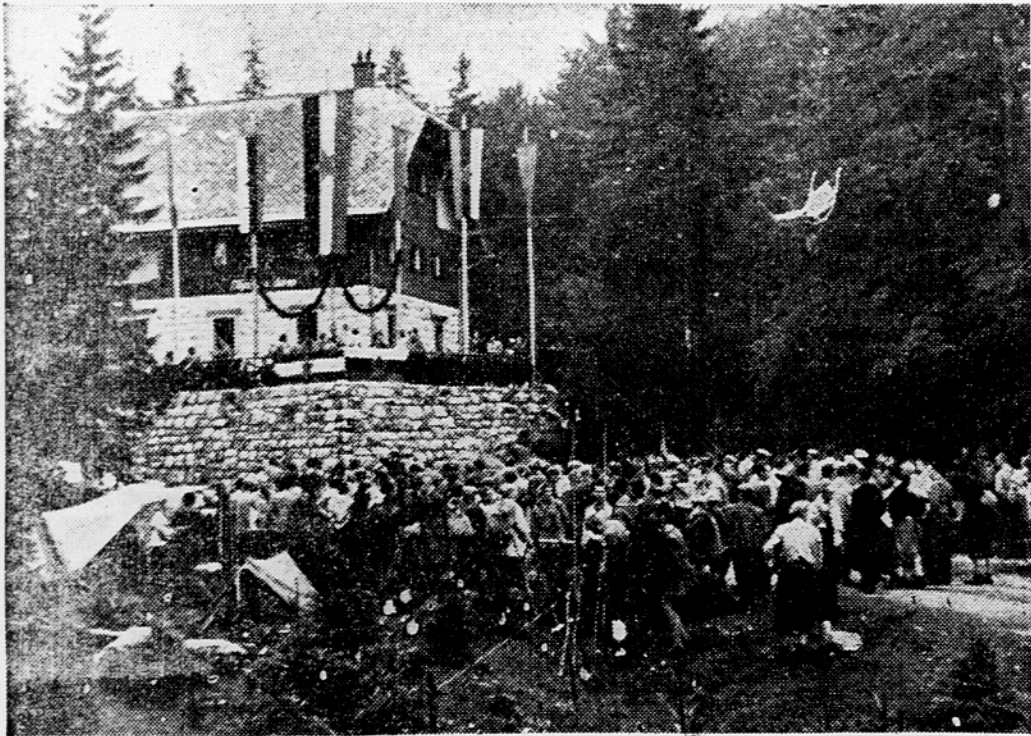
Delegacija Letalske zveze potuje v Turčijo

Beograd, 3. avg. Jutri bo odpotovala v Turčijo delegacija Letalske zveze Jugoslavije. Predstavniki Letalske zveze Slo-bodan Sakota, podpredsednik, podpolkovnik Mihajlo Velimirović, generalni sekretar, in Dimitar Aleksijevski, predsednik Zveze Makedonije, bodo v Turčiji 12 dni ter si bodo v tem času ogledali aeroklube, padalske šole, jadrane centre in druge letalske ustanove. Delegacija Letalske zveze bo s tem vrnila obisk turški Letalski zvezi, katere delegacija je bila pred kratkim v Jugoslaviji. Na poti iz Turčije domov bo jugoslovanska delegacija štiri dni v Atenah, kjer se bo s predstavnik grške Letalske zveze pogovorila o ustanovitvi balkanske letalske federacije.

Revizija japonsko-ameriške pogodbe

Tokio, 3. avgusta (Reuter). V krogih japonske vlade izjavljajo, da bosta Japonska in ZDA že ta teden začeli z razgovori o reviziji pogodbe, po kateri imajo oborožene sile ZDA pravico na ozemlju Japonske vzdrževati svoja oporišča. Japonska želi, da bi se ta pogodba spremenila tako, da bi Japonska sodišča imela jurisdikcijo nad pripadniki ameriških oboroženih sil in ameriški civilisti, ki so dodeljeni oboroženim silam. Ta jurisdikcija naj bi veljala za prekrške in zločine na japonskem ozemlju izven ameriških oporišč.

Japonska spodnja zbornica je danes s 129 proti 133 glasovi zavrnila resolucijo, s katero naj bi bilo izraženo nezaupanje ministru za zunanje zadeve Okazakiu. To resolucijo je v imenu desnih in levih socialistov predložil Seiči Kacumada. Kacumada je pri tem izjavil, da je sprejetje resolucije nujno potrebno, če hoče Japonska obnoviti diplomatske odnose s Kitajsko in Sovjetsko zvezo.

Na nedeljski proslavi slovenskega planinstva se je pri Ajdovskem domu v Vratih zbralo 4000 planincev

Zoper negativne pojave v trgovini, za zaščito interesov potrošnikov

Določbe v osnutku nove uredbe o trgovinski dejavnosti streme zlasti za odpravo monopola — Prodajalna kot osnovna organizacijska oblika trgovinske dejavnosti — Nadzorstvo ljudskih odborov — Presežni dohodki se bodo obdavčevali v korist skupnosti

Med raznimi načrti gospodarskih uredb, ki so bile te dni dane v javno razpravo, je tudi osnutek uredbe o trgovinski dejavnosti in o trgovinah, o katerem smo poročali v našem listu dne 26. julija. V zvezi s tem osnutkom je beograjska »Politika« zaprosila Osmar Karabegovića, člana za intervju glede na nekatera najbolj aktualna vprašanja v trgovini. Iz tega intervjuja posnemamo naslednje:

Preden je prešel Osman Karabegović na konkretne pripombe k osnutku zgoraj navedene uredbe, je poudaril koristnost javne razprave, ki se je vodila v naših časopisih prav zadnje čase v trgovinski dejavnosti in mnogih napakah v trgovini. Pri tem se je dotaknil zlasti neupravičeno visokih zaslužkov, monopolov, raznih špekulacij na tržišču s ciljem, da se obdržijo cene na določenem nivoju itd. Pokazalo se je, da je dejal, da je prav v trgovini kontrola družbe zelo potrebna, ker je v tej gospodarski panogi, vsaj v današnjih pogojih, še največ možnosti za samovoljnost in razne negativne vplive.

Zlasti se je Osman Karabegović ustavil pri monopolističnih pojavih v trgovini. S tem v zvezi je poudaril, da stara organizacijska oblika trgovske mreže, za katero so značilna maloštevilna podjetja z velikim številom lastnih prodajal, ne ustrezajo več doseženi stopnji našega gospodarskega razvoja, kar omejuje konkurenčnost v okviru sproščenega trga na minimum. V mnogih mesih imamo le eno ali dve podjetji, od katerih ima vsako tudi do 70 prodajal, s čimer imajo seveda na področju blagovnega prometa popoln monopol. Zato predvideva načrt nove uredbe, da bo osnovna organizacijska oblika v trgovini prodajalna, medtem ko bo dosežena organizacija v obliki podjetja ostala le v zunanji trgovinski dejavnosti, in v trgovini na debelo. S tem bo prišlo delavsko samoupravljanje v trgovini mnogo bolj do izraza kakor doslej. Prodajalne se bodo ustanovile v skladu s splošnimi predpisi, ki veljajo za ustanavljanje gospodarskih organizacij, vendar bodo seveda morale izpolnjevati določene posebne pogoje za opravljanje trgovske dejavnosti. Med temi pogoji so strokovni kader, poslovni prostori, tehnična, sanitarna in druga oprema itd. Karabegović je izrazil mnenje, da je že danes, ne da bi čakali na sprejetje nove uredbe, mogoče začeti z osamosvojitvijo posameznih večjih podjetij, oziroma z razbijanjem teh podjetij na posamezne prodajalne, in to ne glede na vrsto njihovega poslovanja. Takšna decentralizacija bi bila zelo koristna tudi v gostinstvu, kjer obstoj enakih velikih, maloštevilnih gostinskih podjetij z velikim številom gostinskih obratov onemogoča konkurenco in povzroča visoke cene.

V nadaljevanju je Osman Karabegović govoril o ukrepih, ki naj bi priporočili k odpravi monopola. Sem spada odprava nakupovalcev in nepotrebnih trgovinskih zastopstev, preprosto trgovinske dejavnosti, če se z njo bavi kakšno podjetje brez potrebnega pooblastila, pristna razprodaja blaga, kadar podjetje blago zadržuje, da z njim špekulira, zapiranje prodajal, ki ne ustrezajo več zgoraj omenjenim temeljnim pogojem, odzemanjem dobička, ki ga ustvari prodajalna z nezakonito trgovino, imenovanje pristne uprave itd.

Posebej se je Karabegović dotaknil nadzorstva, ki ga bodo imeli nad trgovino po osnutku nove uredbe ljudski odbori, in sicer po inspekciji tržišča. Tem inspekcijam bodo pomagali sveti potrošnikov, ki jih bodo potrošniki volili na zborih volivcev. Ti sveti potrošnikov bi dajali svoje pripombe tudi k obdavčevanju presežka plačnega sklada trgovskih podjetij in prodajal in bi jim pregledovali celo njihove račune. Sankcionirali bi prisostvovali organ inspekcije, zastopnik svetov potrošnikov pa s sestankom delavskega sveta prodajalne ali podjetja.

Glede nekdanje mreže v trgovini je Karabegović dejal, da nanjo v osnutku nove uredbe ni bilo mogoče pristati, ker predstavlja marža administrativni ukrep, ki ne bi bil v skladu z našim današnjim gospodarskim razvojem. Zato bo dohodek prodajalne in trgovskega podjetja predstavljal razlika med nabavno in prodajno ceno, vendar s to omejitvijo, da trgovska podjetja v prihodnje ne bodo mogla sama razpolagati z velikimi denarnimi sredstvi. Če bo namreč prodajalna ali trgovsko podjetje doseglo razliko, ki bo večja od zneska, ki je potreben za kritje njenih stroškov poslovanja,

bo razlika predstavljala dobiček, ki se bo obdavčeval. Davčna stopnja na ta dobiček bo določena v družbenem planu okraja, oziroma mesta in bo lahko različna za razne panoge trgovine, kakor tudi za posebne vrste trgovine (za trgovino na debelo, za trgovino na drobno, za izvoz, odkup itd.). Del sredstev iz davka na ta dobiček bi moral okraj, oziroma mesto obvezno uporabiti za napredek trgovinske dejavnosti na svojem področju, drugi del pa bi šel še pred

odločitvijo dosežene razlike za povečanje minimalnega plačnega sklada. Po dosežanju osnutka naj bi se večji ali manjši del dobička pred njegovo obdavčitvijo izločil tudi v rezervni sklad, iz katerega bi lahko prodajalna ali podjetje krilo izgube, do katerih bi utegnilo priti v poslovanju. Tudi odplačevanje anuitet za dolgoročne kredite, za katere jamči ljudski odbor, bi se zagotovilo iz dela tega dobička še pred njegovo obdavčitvijo. Vse te določbe v načrtu nove uredbe dajejo trgovini dovolj vzpodbude za dobro delo in za pravilno opravljanje nalog, ki jih ima v naši družbeni skupnosti.

Ob koncu je Osman Karabegović izrazil prepričanje, da bodo ti ukrepi pomagali odstraniti mnoge negativne pojave v naši trgovini in da bodo pripomogli k stabilizaciji našega tržišča sploh.

Trojna slavnost šolskega centra za zveze JLA

V nedeljo, 2. avgusta je imel šolski center za zveze JLA trojno slavnost. Tega dne je končal solanje razred aplikacijske šole za zveze, šestri razred gojencev šole aktivnih oficirjev za zvezo in tečaj za izpopolnitev aktivnih podoficirjev. Proslave so se udeležili zastopnik generalnega štaba JLA in uprave za zvezo JLA polkovnik inž. Danon Mišić, zastopnik strelskega korpusa, letalske oficirske šole, ljudske oblasti, Zveze komunistov, SZDL, Združenje rezervnih oficirjev in množičnih organizacij.

Svečanost se je začela z nastopom vseh panog. Zatem je načelnik šolskega centra polkovnik Bogdan Trgovčević prečital načrti razredov komandanta o napredovanju gojencev v čin aktivnih podoficirjev za zvezo. Iz navedbe je razvidno, da so slušatelji in gojenci z zelo dobrim uspehom dokončali so-

Holandski strokovnjaki za zdravilna zelišča v Jugoslaviji

Beograd, 3. avg. Po krašem bivanju v nekaterih mestih Vojvodine so prispeli danes v Beograd holandski strokovnjaki za zdravilna in oljna zelišča, dr. Burg, pomočnik ministra za kmetijstvo in gozdarstvo in dr. Bang, direktor kmetijskega inštituta iz Vegenin. Predpoldne so imeli sestano s pristojnimi uradniki in izvoznimi strokovnjaki, jutri pa odpotujejo

Iznajdba, ki nam prihrani milijarde

Zagreb, 3. avg. Dr. ing. Vladimir Stubičan in ing. Antun Strmac sta iznašla nov način gradnje podvodnih pregrad za hidrocentrale. Gre za tako imenovani gelciment, ki je zaradi svoje velike gostote v vodi zelo odporen, a se v času, ko se vbrzga v teren, nahaja v tekočem stanju. Zmes, ki so jo uporabljali pri takih delih doslej, t. j. cementno mleko, se je izgubljalo v razpokah kraških terenov, zaradi česar je bila potrebna cementa izredno velika. Po dosežanju računih bodo znali prihranki na gradbiščih, na katerih preizkušajo sedaj novo metodo z gel-cementom, okrog 6 milijard dinarjev, medtem ko bodo znali prihranki na drugih gradbiščih desetine milijonov dinarjev.

Po izjavi strokovnjakov so dali prvi poizkusi na gradbišču hidrocentrale na Vrbsu zelo dobre uspehe. Ta cement uporablja jo že tudi na gradbiščih hidrocentral Mavrovo, Glava Zete in na

v nekatera mesta v Srbiji, Makedoniji, Dalmaciji in Sloveniji. Holandski strokovnjaki obiskujejo naše inštitute in centre za gojenje zdravilnih zelišč ter proučujejo možnosti za pridobivanje teh zelišč v Jugoslaviji. Med svojim bivanjem v naši državi bodo verjetno razgovarjali tudi s pristojnimi ustanovami o izvozu zdravilnih zelišč v Holandijo.

izlivu reke Cetine. Uspehi so bili povsod prav dobri. Inž. Stubičan in Strmac sta iznašla tudi postopek za pridobivanje tako imenovanega kaloidnega cementa, ki se uporablja pri injekcijah v gradbeništvu in omogoča izdelavo betona v jakosti, ki presega jakost navadnega cementa. O rezultatih teh preiskav bosta poročala na kongresu geometričnega septembra letos v Zürichu.

V Turčiji bo letos manjši pridelek tobaka, kakor so se nadejali. Pridelek tobaka bo znašal letos okoli 100.000 ton. Sprva so računali na 110.000 ton. Največ tobaka pridelajo v Turčiji okrog Izmirja. Tu cenijo letošnji pridelek na 50.000 ton. Turški trgovski krogi računajo, da bo državni monopol odkupil približno četrtno letošnjega pridelka tobaka v Zürichu.

Nesreče z zaostalim vojaškim razstrelivom bomo preprečili samo s skupnimi napor

Stavilo nesreč z eksplozivom vojaškega izvora, ki je zaostal po naših krajih izza druge, pa tudi se izza prve svetovne vojne, kljub temu, da so bile že porabane in uničene ogromne količine tega materiala, še vedno ne pada, temveč se drži približno vsako leto na isti višini, in terja vedno znova številne žrtve. Po podatkih, ki niso popolni in je zato dejansko število teh žrtev večje, je bilo samo letos od 1. januarja do 1. junija v merilu LRS Jugoslavije 49, v merilu LRS Slovenije pa 15 smrtnih žrtev tovrstnih nesreč in še mnogo več poabljenec. Med ponesrečenci je vsa leta največ otrok, ki iz radovednosti in nepazljivosti navadno razdirajo, kar najdemo, in se pri tem ponesrečijo, pogoste pa so nesreče tudi v naših železnicah, kjer pride ta material med starim železom v peč in eksplozira.

Da bi se število teh nesreč, ki razen skrajno pretresljivih tragedij povzročajo tudi občutno gmožno breme za našo družbo, omejilo na minimum, so se na inicijativno Državnega zavarovalnega zavoda večeraj v Ljubljani sestali zastopniki JLA, Sekretariata za notranje zadeve, Sveta za prosveto LRS, Zavoda za socialno zavarovanje, Centralnega higijenskega zavoda, podjetja »Odpadek in tiska na skupen posvet o tem vprašanju. Po referatu, ki ga je imel tovariš Ilija Kaufman, šef zaščitne službe pri DOZ in po izčrpnih razpravah je bilo ugotovljeno, da je tovrstne eksplozivne zlasti v krajih, kjer so bile večje borbe in po dolinah, skozi katere so se ob koncu vojne umikali Nemci, še vedno zelo mnoge in da je zato potrebna skupna akcija vseh, na tem vprašanju zainteresiranih ustanov, prav tako pa tudi vse

Delegacija židovskih občin Jugoslavije na svetovnem židovskem kongresu

Beograd, 3. avgusta. Tretjega plenarnega zasedanja svetovnega židovskega kongresa, ki bo v Zenevi od 4. do 11. avgusta letos, se bodo udeležili tudi predstavniki Zveze židovskih občin Jugoslavije s predsednikom Zveze dr. Albertom Weissom na čelu. Delegacija jugoslovanskih židovskih občin je predvčerajšnjim odpotovala v Svico.

Na dnevnem redu letošnjega zasedanja, na katerem bodo sodelovale židovske organizacije in ustanove iz 65 držav, so mnoga vprašanja, od katerih so najpomembnejša: položaj Židov v raznih deželah, posebno v deželah sovjetskega bloka in v muslimanskih deželah, kulturno sodelovanje med židovskimi skupnostmi v svetu, nevarnosti ponovnega pojavnja fašizma in nacizma, problemi kaznovanja vojnih zločincev, židovske reparacijske zahteve do Nemčije in Avstrije, borba proti antisemitizmu, zaščita človeških in manjšinskih pravic, sodelovanje svetovnega židovskega kongresa z OZN in mednarodnimi organizacijami. Na zasedanju bo izvoljeno novo vodstvo svetovnega židovskega kongresa.

Nova potniška ladja »Aleksa Šantić«

Reka, 3. avg. Po uspešnih poskusnih vožnjah so izročili novo potniško motorno ladjo »Aleksa Šantić«, ki je bila zgrajena v puljski ladjedelnici, Jadranski linijski plovbi. »Šantić« je peta ladja iz serije modernih turističnih ladij, ki so že dane v promet. Ladje tega tipa imajo prostora za okrog 800 potnikov in vozijo s hitrostjo do 15 milj na uro. Ladja »Šantić« bo vozila na progi Reka—Mali Lošinj. Sesta, zadnja ladja iz te serije bo dograjena do konca tega leta.

Občinski odbor SZDL v Škofji Loki je na svoji zadnji seji razpravljal o delu in nalogah organizacije, stremč za tem, da pritegne k sodelovanju čim več članov SZDL. Na sestankih bodo obravnavali vse pereče probleme, da bo tako imel sleherni član priliko povedati svoje mnenje, pa tudi kritiko in nasvete. Posebna pozornost bodo posvetili kmetijstvu in se zavzeli za to, da se čim več gospodarjev vključi v kmetijske zadruge. Pri tem pa je treba kmetijsko združništvo preusmeriti tako, da se ne bo brigalo zgolj za

zadružno trgovino, temveč v prvi vrsti za kolektivno obdelavo in za dvig kmetijske proizvodnje. Mnogo kritike je v javnosti zbudil sklep občinskega ljudskega odbora, naj bi se zemljiški maksimum povisal od zakonito določenih 10 ha na 14 ha, češ, da je v občini samo nekaj posestnikov z več kot 10 ha zemlje in bi se zato ne izplačalo ustvarjati zemljiškega sklada!

Posebno pozornost bodo posvetili mladini, ki naj bi se vključila v razna društva in v pevski zbor, za katerega ustanovitev bo poskrbel SZDL. Tudi Društvo prijateljev mladine naj se čimprej ustanovi. SZDL bo poskrbel tudi za taborjenje mladine, v katero naj bi se vključila predvsem tudi vajeniška mladina.

Gospodarska razstava v Slovenjem Gradcu

Slovenj Gradec, 3. avgusta. Večera so slavnostno odprli v Slovenjem Gradcu veliko gospodarsko razstavo, ki jo je v glavnem organizirala okrajna Obrtna zbornica. Gospodarska razstava je v prostoriš bišve vasišnice, zelo okusno opremljena in kaže moč in sposobnost obrti in lokalne industrije v slovenjegradiškem okraju. Razstava bo odprta do 10. avgusta, dneva 9. in 10. avgust pa sta določena za sklepajne kupčije.

Po otvoritvi je bil večeraj tudi večji kulturni in športni spored. Med drugim so nastopale folklorne skupine. Po slovenjegradiških ulicah so motoristi pridrili motorne dirke, na zelenem travniku je bila šaljiva nogometna tekma, jahači so se izkazali na konjskih dirkah, kegljači pa na mestnem keljaškem tekmovalstvu. To sredo gostujejo v Slovenjem Gradcu v okviru gospodarske razstave Dravogradčani s komedijo »Zmešnjava nad zmešnjavom«, v soboto in nedeljo pa bo domača dramska družina uprizorila »Dobrega voljaka Švejk«.

V vsako hišo knjige Prešernove družbe!

Prebivalstvo občine Naklo pri Kranju, ki praznuje prvič praznovanje svoj občinski praznik. Vse vasi v občini so bile za ta praznik okrašene z zelenjem, palomami, slikami naših voditeljev, zastavami in zastavicami. Pred vstopom v vasi so bili postavljeni majali in slavoilci, da je že znani videz kazal svečano razpoloženje.

Na predvečer praznika je bila na bistrickem klancu pri Podbrezjah žajna svečanost na mestu, kjer je okupator pred 11 leti postrelil 59 talcev. Franc Cvekelj je v uvodnem govoru prikazal v kratkem zgodovino občine Naklo v času narodnosvobodilnega boja. Častno salvo je izstrelila enota JLA iz Kranja nad 1000 navzočih pa je z enominutnim molkom počastilo spomin žrtev. Po končani svečanosti je bil predvajan na prostem film »Na svoji zemlji«, katerega si je ogledalo vse prebivalstvo, ki je bilo na svečanosti.

V nedeljo, 26. julija, je bila na grobu padlih obrncev II. svetovne vojne, ki so bili postavljeni na mestu, kjer je okupator pred 11 leti postrelil 59 talcev. Franc Cvekelj je v uvodnem govoru prikazal v kratkem zgodovino občine Naklo v času narodnosvobodilnega boja. Častno salvo je izstrelila enota JLA iz Kranja nad 1000 navzočih pa je z enominutnim molkom počastilo spomin žrtev. Po končani svečanosti je bil predvajan na prostem film »Na svoji zemlji«, katerega si je ogledalo vse prebivalstvo, ki je bilo na svečanosti.

Pred pocenitvijo elektrike v Srbiji in Makedoniji

O pocenitvi električnega toka v Sloveniji smo poročali že v nedeljo, sedaj pa prihajajo vesti o skorajšnji pocenitvi elektrike tudi iz Srbije in Makedonije. Tako so v obračunskem centru za elektrogospodarstvo Srbije prišli do ugotovitve, da bi pocenitev mogla znesti 65 milijonov din, kar bi se poznalo pri ceni kilovatne ure takole: v industriji bi se 1 KWh pocenila za 54 para, v obrti za 1 din, za električni cestni promet 1.50 din in za vodovodne instalacije 1 din. Za tok v gospodinjstvih pocenitev trenutno ne pride v poštev. Tu so obravnavali le delno zmanjšanje dosežanega rednega prispevka.

Zgoraj omenjena pocenitev je v primeri s pocenitvijo v Sloveniji dokaj majhna, vendar je posledica dejstva, da imajo menijo, da bo mogoče šele v neki bližnji prihodnosti poceniti tok za nadaljnjih 200 milijonov din in sicer čim se bo po.

Pocenitev kruha v Makedoniji

Skoplje, 3. avg. Zadnje tri dni sta se v vsej Makedoniji pocenila kruh in moka. Tako stane sedaj v Ohridu kruh iz pol bele krušne moke 30 din (doslej 35 din), enaki kruh pa se je v Skoplju pocenil le za 4 din, tako da stane danes kilogram 31 din. Po kalkulaciji republiškega državnega žitnega fonda bi moral biti ta kruh v Skoplju cenejši od 30 din. Glede na to je bil mestnemu ljudskemu odboru že tudi dan ustrezen predlog, o katerem pa odbor še ni odločil.

Mestno pekarsko podjetje opravičuje sedanjico ceno z velikimi stroški, ki jih ima pri proizvodnji 1 kg kruha in ki znašajo 11 din. O teh stroških pa pravijo drugi, da jih ni mogoče utemeljiti.

Ker se bližajo volitve v zvezno in republiško skupščino, bodo že zdaj začeli na vseh terenih razmišljati o kandidatih ter bodo poskrbeli, da bodo izbrani res ljudje, ki zaslužijo s svojim dosedanjim delom zaupanje volivcev.

G—c.

Kako dela SZDL v Škofji Loki

V začetku avgusta bo prišel v Jugoslavijo strokovnjak FAO Bastiaan Verhoeven, ki bo štiri mesece sodeloval pri proučevanju tistih zemljišč, ki jih nameravamo izsušiti v Bački in Vojvodini. Jugoslovanske tehničarje bo hkrati podučil o modernih metodah melioracij.

Huda nesreča zaradi eksplozije žveplenega arzenata

Kmetijske zadruge s pridom uporabljajo žvepleni arzenat to je sredstvo za zatiranje kolerodnega hrošča. Uporabljajo ga ter sebebo utrpel hudo opoškodbo, po vsem telesu, se je valjal po pesku, ogroženo od kolerodnega hrošča. Tako je tudi kmetijska zadruga v Hotečih imela teden izkoristila ugodno in vroče vreme ter naj razredno brigado, ki je bila na svojem področju, žvepleni arzenat je imela v skladišču zadrugaškega doma. V četrtek, t. j. 30. julija okrog 14. ure so vaščani slišali močno eksplozijo. Takoj je

bila vsa vas na nogah. Poslovodja zadruge in njegov pomočnik sta se močno opetena reševala ognja. Pomočnika Jože Nagode, ki je po sebi utrpel hudo opoškodbo, po vsem telesu, se je valjal po pesku, da bi tako ugasil goreče lase, obleko in čevlje. Moč močne komete in prisrbenega duha je kljub hudim poškodbam prosti, naj gredo hitro po gasilce, po pogasilo ogenj, ki se je širil v skladišču. Moč se je namreč zavlekle nesreče, ker so tam imeli drugo blago. Težko poškodovanemu Jožetu, kateremu je

bil vsa vas na nogah. Poslovodja zadruge in njegov pomočnik sta se močno opetena reševala ognja. Pomočnika Jože Nagode, ki je po sebi utrpel hudo opoškodbo, po vsem telesu, se je valjal po pesku, da bi tako ugasil goreče lase, obleko in čevlje. Moč močne komete in prisrbenega duha je kljub hudim poškodbam prosti, naj gredo hitro po gasilce, po pogasilo ogenj, ki se je širil v skladišču. Moč se je namreč zavlekle nesreče, ker so tam imeli drugo blago. Težko poškodovanemu Jožetu, kateremu je

bil vsa vas na nogah. Poslovodja zadruge in njegov pomočnik sta se močno opetena reševala ognja. Pomočnika Jože Nagode, ki je po sebi utrpel hudo opoškodbo, po vsem telesu, se je valjal po pesku, da bi tako ugasil goreče lase, obleko in čevlje. Moč močne komete in prisrbenega duha je kljub hudim poškodbam prosti, naj gredo hitro po gasilce, po pogasilo ogenj, ki se je širil v skladišču. Moč se je namreč zavlekle nesreče, ker so tam imeli drugo blago. Težko poškodovanemu Jožetu, kateremu je

bil vsa vas na nogah. Poslovodja zadruge in njegov pomočnik sta se močno opetena reševala ognja. Pomočnika Jože Nagode, ki je po sebi utrpel hudo opoškodbo, po vsem telesu, se je valjal po pesku, da bi tako ugasil goreče lase, obleko in čevlje. Moč močne komete in prisrbenega duha je kljub hudim poškodbam prosti, naj gredo hitro po gasilce, po pogasilo ogenj, ki se je širil v skladišču. Moč se je namreč zavlekle nesreče, ker so tam imeli drugo blago. Težko poškodovanemu Jožetu, kateremu je

bil vsa vas na nogah. Poslovodja zadruge in njegov pomočnik sta se močno opetena reševala ognja. Pomočnika Jože Nagode, ki je po sebi utrpel hudo opoškodbo, po vsem telesu, se je valjal po pesku, da bi tako ugasil goreče lase, obleko in čevlje. Moč močne komete in prisrbenega duha je kljub hudim poškodbam prosti, naj gredo hitro po gasilce, po pogasilo ogenj, ki se je širil v skladišču. Moč se je namreč zavlekle nesreče, ker so tam imeli drugo blago. Težko poškodovanemu Jožetu, kateremu je

bil vsa vas na nogah. Poslovodja zadruge in njegov pomočnik sta se močno opetena reševala ognja. Pomočnika Jože Nagode, ki je po sebi utrpel hudo opoškodbo, po vsem telesu, se je valjal po pesku, da bi tako ugasil goreče lase, obleko in čevlje. Moč močne komete in prisrbenega duha je kljub hudim poškodbam prosti, naj gredo hitro po gasilce, po pogasilo ogenj, ki se je širil v skladišču. Moč se je namreč zavlekle nesreče, ker so tam imeli drugo blago. Težko poškodovanemu Jožetu, kateremu je

cenil premož in se bodo zmanjšale prevodne tarife na železnici. Po tem bo mogoče tudi v Srbiji poceniti električni tok za 30%. Tedaj bo tudi mogoče uvesti za vse področje Srbije enotno ceno 11 din za KWh (v gospodinjstvu), medtem ko imajo danes v tej republiki tri tam največ termocentral, zato rajone s cenami 15, 17 in 20 O možnosti za pocenitev toka

razpravljajo te dni tudi v republiškem zavodu za planiranje pri izvršnem svetu Makedonije. Zaradi razmeroma visoke cene je v tej republiki precejšen presežek električnega toka in se privatna potrošnja zmanjšuje. Izvršnemu svetu Makedonije so predlagali, da zniža današnjo ceno toka za 30%. Ta predlog bo verjetno kmalu sprejet.

Kombinat svile Titov Veles

„Makedonka“ nova predilnica bombaža

Stip, 1. avg. Danes so v Stipu v okviru proslave 50 letnice ilindenske vstaje svečano predal v pogon veliko predilnico bombaža »Makedonka«. Poleg članov delovnega kolektiva in več tisoč meščanov iz Stipa in prebivalcev iz okolice, so svečanosti prisostvovali tudi člani republiškega izvršnega sveta Makedonije, generalni podpolkov.

Nik Mihajlo Apostolski in drugi. Otvoritvi tovarne so prisostvovali tudi predstavniki vseh delovnih kolektivov iz vse Makedonije. Predsednik delavskega sveta tovarne »Makedonka« je v uvodnem govoru poudaril, da je predilnica bombaža v Stipu največji industrijski objekt v tem delu republike in je za njeno izgradnjo in opremo bilo potrošeno preko 2 milijarde dinarjev. Na 30.000 vretenih predilnicah proizvajala letno 5100 ton bombažnega predilca v vrednosti okoli 8 milijard dinarjev in zaposlovala preko 1000 delavcev. Za poštovnovalno delo na izgradnji in montiranju tovarne je delavski svet nagradil 127 delavcev in monterjev z denar. nimi nagradami in skupnem znesku pol milijona dinarjev.

Predilnica bombaža v Stipu bo proizvedla še letos preko 1000 ton bombažnega predilca. V njej bodo predelovali celotno letno proizvodnjo makedonskega bombaža, ki sedaj znaša okoli 2000 ton. Ko bo 1955. leta začela obratovati tudi tkalnica, ki je sedaj v izgradnji, bo skupaj s predilnico dajala letno 5000 ton predilca in preko 20 milijonov kvadratnih metrov bombažnega platna v vrednosti okoli 20 milijard dinarjev.

V Jugoslavijo bo prišel strokovnjak FAO Bastiaan Verhoeven, ki bo štiri mesece sodeloval pri proučevanju tistih zemljišč, ki jih nameravamo izsušiti v Bački in Vojvodini. Jugoslovanske tehničarje bo hkrati podučil o modernih metodah melioracij.

Naklo je proslavilo svoj občinski praznik

Prebivalstvo občine Naklo pri Kranju, ki praznuje prvič praznovanje svoj občinski praznik. Vse vasi v občini so bile za ta praznik okrašene z zelenjem, palomami, slikami naših voditeljev, zastavami in zastavicami. Pred vstopom v vasi so bili postavljeni majali in slavoilci, da je že znani videz kazal svečano razpoloženje.

Na predvečer praznika je bila na bistrickem klancu pri Podbrezjah žajna svečanost na mestu, kjer je okupator pred 11 leti postrelil 59 talcev. Franc Cvekelj je v uvodnem govoru prikazal v kratkem zgodovino občine Naklo v času narodnosvobodilnega boja. Častno salvo je izstrelila enota JLA iz Kranja nad 1000 navzočih pa je z enominutnim molkom počastilo spomin žrtev. Po končani svečanosti je bil predvajan na prostem film »Na svoji zemlji«, katerega si je ogledalo vse prebivalstvo, ki je bilo na svečanosti.

V nedeljo, 26. julija, je bila na grobu padlih obrncev II. svetovne vojne, ki so bili postavljeni na mestu, kjer je okupator pred 11 leti postrelil 59 talcev. Franc Cvekelj je v uvodnem govoru prikazal v kratkem zgodovino občine Naklo v času narodnosvobodilnega boja. Častno salvo je izstrelila enota JLA iz Kranja nad 1000 navzočih pa je z enominutnim molkom počastilo spomin žrtev. Po končani svečanosti je bil predvajan na prostem film »Na svoji zemlji«, katerega si je ogledalo vse prebivalstvo, ki je bilo na svečanosti.

V nedeljo, 26. julija, je bila na grobu padlih obrncev II. svetovne vojne, ki so bili postavljeni na mestu, kjer je okupator pred 11 leti postrelil 59 talcev. Franc Cvekelj je v uvodnem govoru prikazal v kratkem zgodovino občine Naklo v času narodnosvobodilnega boja. Častno salvo je izstrelila enota JLA iz Kranja nad 1000 navzočih pa je z enominutnim molkom počastilo spomin žrtev. Po končani svečanosti je bil predvajan na prostem film »Na svoji zemlji«, katerega si je ogledalo vse prebivalstvo, ki je bilo na svečanosti.

V nedeljo, 26. julija, je bila na grobu padlih obrncev II. svetovne vojne, ki so bili postavljeni na mestu, kjer je okupator pred 11 leti postrelil 59 talcev. Franc Cvekelj je v uvodnem govoru prikazal v kratkem zgodovino občine Naklo v času narodnosvobodilnega boja. Častno salvo je izstrelila enota JLA iz Kranja nad 1000 navzočih pa je z enominutnim molkom počastilo spomin žrtev. Po končani svečanosti je bil predvajan na prostem film »Na svoji zemlji«, katerega si je ogledalo vse prebivalstvo, ki je bilo na svečanosti.

V nedeljo, 26. julija, je bila na grobu padlih obrncev II. svetovne vojne, ki so bili postavljeni na mestu, kjer je okupator pred 11 leti postrelil 59 talcev. Franc Cvekelj je v uvodnem govoru prikazal v kratkem zgodovino občine Naklo v času narodnosvobodilnega boja. Častno salvo je izstrelila enota JLA iz Kranja nad 1000 navzočih pa je z enominutnim molkom počastilo spomin žrtev. Po končani svečanosti je bil predvajan na prostem film »Na svoji zemlji«, katerega si je ogledalo vse prebivalstvo, ki je bilo na svečanosti.

Letalec Vlado Boltar se je smrtno ponesrečil

Sper je smrt neusmiljeno posegla v našo sredo. V nedeljo se je na letalskem mitingu v Postonji ponesrečil z jadralnim letalom Ljubljancin Vlado Boltar. Ko stojimo danes ob njegovem odprtem grobu, se nehoti spominjamo vseh onih junakov, ki osvajajo višine, ki se bore za napredek našega letalstva in za varnost naših zračnih meja. Premnogo od njih so nesreče iztrgale prerano iz naše srede, vendar jih ne bomo nikoli pozabili. Z zlatimi črkami so njihova imena zapisana v zgodovini našega letalstva.

Vlado Boltar je bil rojen 28. junija 1932 v Lescah pri Bledu. Ko se je starši preselili v Ljubljano, je že zgodaj kazal veliko veselje do letalskega športa. Postal je član ljubljanskega aerokluba »Miran Hudnik«. Izlojal se je za jadralnega pilota in je dosegel visoko priznanje »Srebrni Čr«. Po odsluženem vojaškem roku se je nameraval popolnoma posvetiti letalstvu in postati civilni pilot pri JAT-u. Nesreča pa mu je vse te načrte preprečila, hudo pa je prizadela tudi njegovo domačo, zlasti pa tovariše iz letalskih vrst.

Prvi skladi za obnovo Koreje

Po načrtu južnokorejske vlade bodo v petih letih porabili za obnovo opustošene dežele 3 milijarde dolarjev

Za obnovo Koreje pa so ZDA tudi med vojno izdale že na sto in sto milijonov dolarjev, čeprav ni mogoče natančno pregledati uporabe teh velikih izdatkov. Marsikaj od tega je šlo sicer za vojaške naprave, so pa tudi velike investicije v kmetijstvu in v prometu, ki spadajo pravzaprav v program obnove. Združeni narodi so tudi že doslej mnogo prispevali, zlasti na področju zdravstvene in socialne politike. Izdali so okoli 31 milijonov dolarjev in so k temu največ prispevali ZDA.

Zdaj po podpisu premirja bo stopila v akcijo ustanova OZN za obnovo (UNKRA), ki ima zoranih že 51 milijonov dolarjev. Te milijone so dali na razpolago ZDA, od drugih držav pa so zagotovljeni prispevki, ki bodo znašali skupaj 16.000.000 dolarjev. V sklad UNKRA bo prislo tudi tistih 200 milijonov, ki jih je zdaj zahteval predsednik Eisenhower od Kongresa.

V krogih ZDA in OZN govorijo zdaj že o tako imenovanem malem Marshallovem planu za Korejo, pri čemer upoštevajo tudi vse, kar bo lahko Koreja sama prispevala za svojo obnovo. Najugodnejši pogoji so pri korejskem kmetijstvu, ki mu je zagotovljen napredek, če bo na razpolago dovolj umetnih gnojil in če bodo uvedene sodobne gospodarske metode. Velika gospodarska paraga Južne Koreje je tudi ribištvo, primerne pogoje za napredek pa vidijo strokovnjaki tudi pri tekstilni in kemijski industriji. Težko je za korejsko industrijo, ker nima na razpolago jekla, velike investicije pa bodo potrebne tudi za ureditev prometa.

Priloge industriji. Težko je za korejsko industrijo, ker nima na razpolago jekla, velike investicije pa bodo potrebne tudi za ureditev prometa.

Priloge industriji

Washington, 3. avg. (UP). — Ameriški funkcionarji hočejo omejitvi število delegacij Združenih narodov, ki bodo sodelovale na bližnji korejski politični konferenci, samo na 17 držav, ki so se dejansko borile v Koreji. Po tem predlogu bi Indija, katero je predložila Vel. Britanija, na tej konferenci ne sodelovala.

Uradniki ameriškega ministrstva za zunanje zadeve menijo, da bi Indija ne smela sodelovati na tej konferenci zato, da bi pomirili južnokorejskega predsednika Sing Man Rija, ki meni, da je Indija preveč prijateljsko naklonjena državi sovjetskega bloka. Končni sklep o sestavi delegacije Združenih narodov še ni bil sprejet in vsi menijo, da bo sporazum o tem došen šele na sestanku Generalne skupščine OZN, ki bo 17. avgusta.

V Kolumbiji še ni pravega miru

Rio de Janeiro, 3. avg. (Tanjug). Po vesteh iz glavnega mesta Kolumbije Bogote se razmere v Kolumbiji, kjer je že več let besnela državljanska vojna med kmeti in liberalno stranko na eni strani in profašistično vlado predsednika Laureana Gomeza na drugi strani, polagoma urejujejo. Kajti vojaški udar je strmoglavil Gomeza in na oblast je prišel general Rojas Pinilla.

Nekaj skupin upornikov je že položilo orožje, čim je nova vlada izjavila, da bo upornikom pustila svobodo. Obenem se je že večina kmečkega prebivalstva, začela vračati na svoje domove, odkoder je bila pregnana zaradi bojev in nasilja. Nova vlada je ponovno izrazila željo, da bi se razmere v Kolumbiji uredile. Namesto vojaške cenzure nad tiskom je sedaj uvedla civilno cenzuro.

Tuji dopisniki pa javljajo iz Bogote, da politične razmere v Kolumbiji še vedno niso normalne in da nič ne kaže, da bi nova vlada v kratkem razpisala svobodne volitve in dovolila liberalni stranki popolno svobodo od akcije. Ti dopisniki trdijo, da je tudi nova vlada desničarska in da so v njej poleg vojaških osebnosti samo še pristajali konservativne stranke, ki je bila doslej na oblasti. Konservativna stranka je za svoje vladavine ukinila vse demokratične svobodščine. Konservativci, ki so sedaj v vladi, so bili nasprotniki osebne diktature Gomeza in proti ustavi, ki jo je vsilil Gomez. Ti konservativci so menili, da je Gomezova politika skrajnega terorja nepravilna, ker v nedogled podaljšuje državljansko vojno.

Arabska liga

Kairo, 3. avg. (Tanjug). Kakor javlja časopisna agencija Arabi, bo svet arabske lige imel svoje bodoče zasedanje v Jeruzalemu. Ta korak Arabske lige ocenjujejo v političnih krogih kot protest Arabcev zoper izraelske poizkuse, da bi Jeruzalem postal glavno mesto Izraela.

Namestnik generalnega sekretarja Arabske lige Rais Abulana je izjavil, da bodo arabske države pred OZN ponovno splošile problem Palestine, ker »Izrael na izzivačjo način ne spoštuje sklepov ZDA o internacionalizaciji Jeruzelena in repatriaciji arabskih beguncev iz Palestine«. Abdulana je dodal, da arabske države vztrajajo pri stališču, da mora biti Jeruzalem internacionaliziran in da bodo zato zavrnile sleherni poizkus, po katerem naj bi to mesto postalo prestolnica Izraela.

Nezaželeni gostje v Avstriji

Beograd, 3. avg. (Jugopres).

Po avstrijskem zakonu o potnih listih mora imeti vsak tujec, ki pride v Avstrijo, avstrijski vizum. Avstrija je doslej sklenila z Italijo, Švico, Holandijo, Belgijo in Luksemburgom pogodbo, da med temi državami vizumi niso več potrebni. O potnih listih pa so se posebni predpisi okupacijskih oblasti v Avstriji, ki veljajo predvsem za Nemce, Japonce in za ljudi brez državljanstva. Posebni zavezniki obmejnih kontrolni odbori odločajo, kdo od teh lahko dobi vizum za potovanje v Avstrijo. Okupacijske oblasti so si pridržale pravico, da izdajajo svoje svoje vizume za potovanje v Avstrijo. Te pravice se predvsem poslužujejo sovjetski okupacijski organi, ki izdajajo po svoji volji tako imenovane »proputne« brez vsakega sporazumevanja z avstrijskimi oblastmi. Avstrijski kontrolni organi ne smejo niti dvomiti, da so take »proputne« popolnoma v redu.

Avstrijski minister za notranje zadeve Helmer je te dni v svojem govoru po radiu izjavil, da je za Avstrije veliko ponižanje, ker še danes, 8 let po koncani vojni, ne smejo sami odločati, kdo sme priti v njihovo deželo. Minister Helmer je navedel, da se je kominformovska Svetovna zveza sindikatov, ki je bila izgnana iz Francije, z vsem svojim aparatom preselila na Dunaj brez avstrijskih potnih dovoljenj. Na razne kominformovske kongrese prihajajo na Dunaj brez vednosti avstrijskih oblasti najrazličnejši tujci, katerim Rusi ne dajejo niti običajnega »vojnega vizuma«, temveč enostavno prisilijo avstrijske obmejne organe, da pustijo v deželo take tujce. Minister Helmer je govoril tudi o potovanjih iz Avstrije v dežele za »železno zaveso« ter navedel, da morajo ljudje čakati tudi tedne in tedne na vizume. Države, ki so pod sovjetskim vplivom, zavrnejo navadno do 90% zahtevanih vizumov iz Avstrije ter sporočijo to ljudem šele po dolgem čakaniu.

Meje teh držav so proti Avstriji hermetično zaprte. Danes je odprtih samo še 10 mejnih prehodov. Vsi drugi nekdanji prehodi pa so zaprti z žičnimi ovirami, pred katerimi so izkopane globoke jame in postavljene barikade. Ponekod, kakor n. pr. pri Gmündu, je skozi žice napeljan tudi električni tok. Vse take ovire so bile napravljene zaradi beguncev iz Madžarske in Češkoslovaške.

General Rojas Pinilla

Braziliija proti bloku držav Latinske Amerike

Socialistična stranka Braziliije poziva k ustanovitvi »fronte za demokracijo«

Rio de Janeiro, 3. avg. (Tanjug). Stalni delegat Braziliije v OZN Carlos Muniz je izjavil, da Braziliija ne soglašajo s ustanovitvijo bloka držav Latinske Amerike v OZN, ki naj bi bil podoben bloku arabsko-azijskih držav ter bi v mnogih vprašanjih mednarodne politike, zlasti pa glede kolonialnih vprašanj, zavzemal isto stališče. Muniz je izjavil, da je dvajset držav Latinske Amerike

odigralo veliko vlogo pri reševanju mnogih vprašanj v povojni dobi, vendar pa te države niti enkrat niso ustanovile posebnega bloka znotraj OZN. Muniz je poudaril, da je Braziliija naklonjena organizaciji ameriških držav, v kateri so poleg držav Latinske Amerike bile tudi ZDA.

V nasprotju s tem stališčem Braziliije se uradni krogi v Cilu, Argentini, Boliviji, Ekvadorju in Guatemali navdušeno vložijo v velikosti ozemlja najvažnejšo vlogo med temi državami.

Kongres socialistične stranke Braziliije je naslovil na brazilsko javnost poziv za ustanovitvi »fronte za demokracijo« akcij, ki naj bi si prizadevala izvesti agrarno reformo in industrializacijo države, nacionalizacijo osnovnih energetskih virov, progresivno obdavčenje, svobodo sindikatov, preprečevanje korupcije in politiko varčevanja. Socialistična stranka Braziliije ima največ poslancev v skupščini in največ senatorjev v senatu.

Manjše število delegatov na kongresu socialistične stranke, med katerimi so bili predstavniki iz Rio de Janeira in sindikalni voditelji, se je izreklo proti kakršnemu koli zblizanju ali sodelovanju socialistične stranke bodisi z Delavsko stranko predsednika Vargasa, bodisi z zmernejšimi opozicijskimi strankami, češ da so se te stranke diskreditirale. Zahteva manjšine, da naj se vladi izrazi nezaupnica in da naj se proti vladi zavzame jasno opozicijsko stališče, ni bilo sprejeto. Večina na kongresu socialistične stranke je zavzela stališče neodvisnosti nasproti

Pogreb senatorja Tafta

Washington, 3. avg. (r) Po poldne je bil iz Kapitola pogreb senatorja Tafta. Pogrebu so prisostvovali predsednik Eisenhower in člani vlade ZDA. Truplo senatorja Tafta so z letalom prepeljali v Taftovo rojstno mesto Cincinnati kjer bo pogreb jutri. Doslej je bilo s Kapitola pokopanih samo 12 najzaslužnejših državljanzov ZDA. Ob 20 je predsednik Eisenhower z letalom prisostvoval v Seattle, kjer bo prisostvoval guvernerski konferenci.

Letalska nesreča

Ankara, 3. avg. (r) Francosko potniško letalo tipa Constellation se je včeraj ponesrečilo na letu iz Rima v Beirut. Na krovu je bilo 41 potnikov in članov posadke. Potniki so bili večinoma Libanonci in Perzijci. Letalo je po radiu javilo, da sta dva motorja odpovedala in da se mora zasilno spustiti na morje. Čeprav iščejo morebitne preživele potnike že 15 ur turška, grška in druga letalska letala, niso doslej našli nikogar. Zvečer je sporočilo neko turško letalo, da je v bližini južne turške obale opazilo ostanke letala.

vladi, s čimer naj bi socialistična stranka lahko podpirala ali pa kritizirala vlado glede na ukrepe, ki jih vlada izvaja.

Kongres socialistične stranke Braziliije je protestiral proti preganjanju socialistične stranke v Argentini. Na kongresu so izrazili solidarnost s bojem delavcev Češkoslovaške in Vzhodne Nemčije.

Izjava avstrijskega notranjega ministra

Dunaj, 3. avgusta. Avstrijski notranji minister Oskar Helmer je z ozirom na nedavno sovjetsko noto Avstriji izjavil, »da ni bilo nikakih posebnih pogajanj med Avstrijo in Sovjetsko zvezo«. S tem je meril na komentarje k najnovejši sovjetski noti Avstriji, ki je bila odposlana kot odgovor avstrijski spomenici. »Avstrijska spomenica«, je dejal minister Helmer, »na katero so nam odgovorili Sovjeti s svojo noto, je bil samo dokument, ki je poudarjal avstrijske želje, da končno pride do podpisa državne pogodbe z Avstrijo«. Minister Helmer ni hotel ničesar objaviti v zvezi z zahtevami Sovjetske zveze, da naj avstrijska vlada zavzame stališče proti načrtu skrajšane pogodbe o Avstriji. Poudaril pa je, da Avstrije zanima pogodba, s katero bi »Avstrija zopet postala suverena država in ki bi Avstrijem vrnila vso svobodo«.

Odnosi med Indonezijo in Japonsko

Djakarta, 3. avgusta (ASP). Indonezijski minister za zunanje zadeve Sunario je izjavil, ko je podajal zunanji politični program nove vlade, da se bo Indonezija trudila skleniti dvostranski sporazum o miru z Japonsko, ki naj bi zamenjal pogodbo iz San Franciscia, ki ga je Indonezija samo parafirala. Sunario je napovedal, da bo v kratkem prišlo do razgovorov za sklenitev pogodbe o ribolovu z Japonsko. Ko je govoril o odnosih s Kitajsko, je Sunario poudaril potrebo, dobrih odnosov med Indonezijo in Kitajsko in napovedal, da bo indonezijski veleposlanik v kratkem nastopil svoje službeno mesto v Pekingu. Indonezijski minister za zunanje zadeve je ob tej priložnosti izrazil upanje, da bo sklenitev premirja v Koreji omogočilo ponovno izmenjavo blaga s kontinentalno Kitajsko. Glede odnosov s Sovjetsko zvezo je Sunario izjavil, da bosta Indonezija in Sovjetska zveza v kratkem izmenjali diplomatske predstavnike, Sunario je napovedal, da bo Indonezija v kratkem izstopila iz unije z Nizozemsko in da bo zahtevala priključitev Zahodne Gvineje k Indoneziji.

Poročilo svetovne zdravstvene organizacije

Zeneva, 3. avg. (Reuter). Svetovna zdravstvena organizacija navaja v svojem poročilu, da se je od zadnjega predvojnega leta močno znižala umrljivost otrok. Poročilo ima podatke iz 44 držav ter zatrjuje, da se je v nekaterih teh državah zmanjšala umrljivost otrok celo za 50 in še več odstotkov. Na Japonskem se je n. pr. umrljivost zmanjšala za 53%, na Švedskem za 40%, v Italiji in Avstriji za 39%, v Franciji pa za 43%.

Izgredi pri razdeljevanju živil prebivalcem sovjetske cone Nemčije

Berlin, 3. avgusta (r). Tuje agencije poročajo, da je prišlo v Vzhodni Nemčiji do večjih nemirov v zvezi z brezplačnim razdeljevanjem živil v Zahodnem Berlinu. Baje so demonstranti zažgali več vladnih poslopij, oplenili skladišča in napadli zapore. Do največjih nemirov je prišlo baje v Merseburgu in Zittau. Tudi uradno-vzhodno nemško glasilo »Neues Deutschland« pravi, da je pri-

šlo do spopadov med policijo in fašisti, ki so hodili po živila v zahodni Berlin.

Zahodnoberlinski senat je odredil, da se brezplačno razdeljevanje hrane prebivalcem Vzhodne Nemčije za nedoločen čas podaljša.

Kljub omejitvi prometa iz Vzhodne Nemčije se je danes nadaljevalo razdeljevanje brezplačnih zavojev živil v zahodnem Berlinu. Do popoldneva je samo eden izmed razdeljevalnih centrov oddal 11 tisoč zavojev. Vzhodnoberlinske oblasti so ob prestopu konske meje živila odvezale. Popoldne so ob meji med vzhodnim in zahodnim Berlinom prišle vzhodnonemške oblasti zaplenjene zavoje živil razdeljevati brezposelnim iz zahodnega Berlina.

Vsaka postaja za razdeljevanje pomoči ima dva oddelka: v prvem oddelku izdajajo po pregledu legitimacij nakazila za pomoč, v drugem pa izdajajo že pripravljene živilske pakete. Zapisniki prvega oddelka so že od vsega začetka svojega delovanja popolnoma ovrgli trditve sovjetskega visokega komisarja Semjonova, ki je že 22. t. m. v svojem protestnem pismu zaradi: uvajanja posebne socialne pomoči zadrževal ameriškim visokemu komisarju Conantu, da v vzhodnem Berlinu in v sovjetski coni Nemčije ni brezposelnih. Med velikimi množicami, ki dobivajo pomoč, so sicer na prvem mestu ljudje, ki v sovjetski coni Nemčije nimajo pravice do živilskih kart, takoj za njimi pa so delavci, ki so že dolgo brez stalne zaposlitve, ali pa jim je bila zaposlitev obljubljena, a nanjo še vedno čakajo.

Nesoglasja v kašmirski vladi

New Delhi, 3. avg. (Tanjug). Po vesteh iz Srinagara so nesoglasja med predsednikom kašmirske vlade šejkom Abdulahom in predsednikom kašmirske ustavodajne skupščine Sadekom prišla v odločujočo fazo. Po nedavni izjavi šejka Abdulaha, da Sage, ki zahteva združitev Kašmira z Indijo nima pravice govoriti v imenu Kašmira, je bil predsedniku ustavodajne skupščine včeraj izbran za predsednika začasnega odbora poslancev nacionalnega kongresa, se pravi stranke, kateri pripadata oba kašmirska politika. S tem je stranka podprla Sadeka in skupino, ki zahteva priključitev Kašmira k Indiji in zavrnila Abdulahovo mnenje, da bi moral biti osnovan neodvisni Kašmir. Sadek ima sedaj podporo tudi v vladnih krogih. Podpredsednik vlade Baksi Gulan, ki je bil pred kratkim na obisku v New Delhiju, kjer se je razgovarjal z indijskim ministrskim predsednikom Nehrujem, je tudi mnenja, da Kašmir ne more obstajati kot neodvisna država.

ZADNJI TELEGRAMI

prve izdaje

Atene, 3. avg. (r) Vojaško sorodstvo je obšlo na smrt 11 oseb, ki so bile obdolžene, da so vodile podtalno delovanje KP Grčije. — Deset oseb je bilo obsojenih v odločitvi. Izmed obsojenec je v zaporu samo Nicolas Plumbides, ki je obtožen, da je bil vodja KP Grčije in da je dajal tajne vojaške informacije informirskim državam. Plumbides je bolan na tuberkulozi in označuje njegovo stanje kot brezupno. Dve ženski, ki sta skrivali Plumbidesa, sta bili obsojeni na 11. oziroma 12 let ječe.

Pan Mun Jom, 3. avg. (r) Komisija nevtralnih držav za nadzorstvo nad premirjem v Koreji je imela danes sejo. Vodja švedske delegacije je po seji izjavil, da bo prečela komisija z nadzorstvom nad izvajanjem premirja v so bo. Člani komisije bodo odgovorili v pet severnih in pet južnih korejskih pristanišč.

Teheran, 3. avg. (Radio Teheran) Javljajo, da je pri današnjem ljudskem glasovanju v Teheranu glasovalo za razpust parlamenta sto tisoč oseb, proti pa samo 67. Opo-

zicija je bojkotirala ljudsko glasovanje. Ljudsko glasovanje v ostalih krajih Perzije bo šele prihodnji teden.

New Delhi, 3. avg. (Tanjug) Danes je prišel v New Delhi poslanec FLRJ v Burmi Dobrivole Vi-dit, ki bo kot jugoslovanski predstavnik prisostvoval konferenci azijskih socialistov v Halderabadu.

Carigrad, 3. avg. (Tanjug) V Ankari se je začela obravnava proti skupini 32 oseb, ki so obtožene poskusa atentata na glavnega urednika lista »Valan Jalmanas«. Za to obravnavo je veliko zanimanja, ker so obtoženci pripadniki verske reakcije. Novinar Jalmanas je znan kot javni delavec in borec proti verski reakciji.

Milano, 3. avg. (r) Nad vso severno Italijo je bilo danes veliko neurje. Padala je toča. Večkrat je udarila strela. Preleže čez Alpe so deloma zaprti plazovi in hudo-urniki. V Benetkah je bil nekaj časa pretrgan pomorski promet. Tudi iz Trsta javljajo, da je bil poplavljen zaradi nevihte nekaj časa ustavljen promet.

SIAM in njegovo gospodarstvo

V prizadevanju, preskrbeti našemu izvozu novih možnosti prodaje postajajo tudi tržišča Daljnega vzhoda za nas vedno važnejša, zato se je pred kratkim v Bangkoku mudila jugoslovanska trgovska delegacija. Tudi številne druge evropske države se že dalj časa trudijo prodajati svoje proizvode na teh tržiščih. Eno izmed teh tržišč je tudi Siam. Kljub temu, da je naročni dohodek teh dežel zelo nizek in temu primer-no tudi nizka življenjska raven, so vendar ti kraji vedno dobavitelji pomembnih surovin in uvozniki industrijskih predmetov.

Upravno je Siam razdeljen na 71 čangvatov, kar ustreza nekako pojmom pokrajin, ki so grupirane v 9 rajonov po urad-ni razdelitvi iz leta 1952. Prebivalstva je bilo po zadnjem ljudskem štetju leta 1947 17.442.689, po najnovejših cenitvah za leto 1952 pa 19.163.900, računajoč letni prirastek na 1,9 %; gostota prebivalstva je kljub temu, da je na severu in vzhodu pokrajina zelo gozdната, zelo znatna (34 prebivalcev na km²). Glavno mesto Bangkok leži ob reki Menam. Velik del prebivalstva, ki ga izkazuje štetje 1947 z 889.538, živi v dol-nih na reki, zato se imenuje tudi mesto »Vzhodne Benetke« ali »Benetke Daljnega vzhoda«. V Siamu je približno 476.500 Kitajcev, vse druge azijske in evropske narodnosti pa štejejo 50.438 pripadnikov. Med Evropejce je znatno število Danccev: 215, Francozov je 211, Nemcev 213 in Italijanov 131. Statisti-ka izkazuje tudi šest Jugoslova-

nov (od tega 3 moške in 3 ženske).

Cprav se je šolstvo zelo razmahnilo, je bilo po štetju leta 1947 pismenega le 5.131.000 ljudi, kar je komaj dobra tretjina vsega prebivalstva vendar je Siam v tem pogledu naprednejši in primeri z drugimi državami na Daljnem vzhodu, z iz-jemo Japonske.

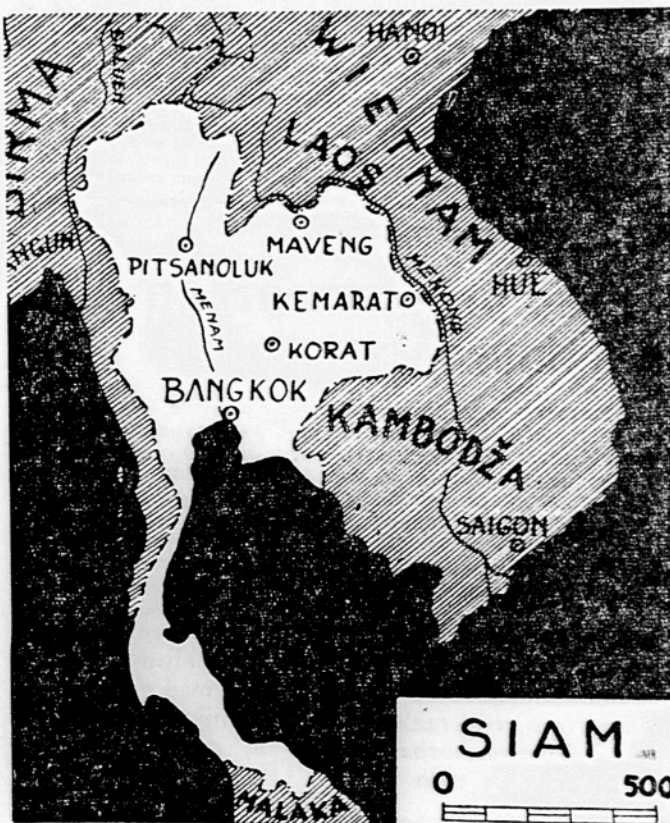
Glavna kultura vsega ozem-lja je riž, ki zavzema okoli 93 % vse kmetijske površine, ki znaša 63.866 km², kar je iz-redno majhen odstotek skupne površine. Leta 1951 je znašal pridelek riža 5.080.000 ton, od česar je bilo izvoženih 1.875.000 ton. Drugi važni pridelki so: pšenica, sladkorni trs in soja. Zivinovoreja je znatna, saj šteje približno 5 milijonov bivolo-v, ki so tudi glavna delovna ži-vina, 4,5 milijona krav in 3,5 milijona prašičev, konj imajo nekaj nad četrt milijona. Znan je Siam po svojih slonih: leta 1949 so imeli v Siamu okoli 14.000 udomačenih slonov, ki pa so važna vprežna in delovna živilna, zlasti za spravljanje le-sa iz tropskih gozdov. Drugo bogastvo Siamu (poleg kmetij-stva) so gozdovi, ki pokrivajo večino dežele in ki dajejo dra-goceni teakov les, ki ga izva-žajo.

Rudarstvo daje največ kos-trata, nadalje tudi nekaj tungste-na, cinka in svinec. Industrija je še zelo malo razvita, vendar se postopno ustanavljajo nova podjetja za tekstilno industrijo, zlatneje pa se je razvijala le

industrija cementa, ki pa ne krije domačih potreb.

Med industrijskimi rastlinami, ki so važne za siamsko kmetij-stvo, je predvsem kavčuk, ki je tudi eden izmed važnih iz-voznih predmetov, nadalje to-bak, sladkor in v manjši meri tudi še bombaž.

O zunanji trgovini so objav-ljeni podrobni podatki šele za leto 1949. Iz teh je razbida, da uvažja Siam največ bombaž-nih tkanin, bombažne pre-je, vrec, kondenziranega mleka, strojev, motornih vozil in elek-trotehničnih predmetov. Največ uvažja Siam iz naslednjih dr-žav: Honkong, ZDA, Singapur, Japonska, Vel. Britanija in In-dija. Izvažja pa se v Singapore, ZDA, Indijo, Hongkong in Japonsko. Iz tega vidimo, da se razvija zunanja trgovina z znatnim posredništvom dveh pristanišč, ki sta v angleških rokah: Singapore in Penang. Zato si tudi Siam prizadeva, da bi se osvobodil teh posredni-kov, prav tako pa si prizadeva tudi, da bi spravil takto zuna-ko kot domačo trgovino v do-mače roke (trgovina je izključ-no v kitajskih rokah). Kitajski zaliv se vidi tudi v investici-jah v Siamu. Od 319.590.000 bahtov na novo investiranega kapitala v letih 1946 do 1949 je odpadlo na kitajski kapital 271.490.000 bahtov, na angleški 12.500.000, na indijski 7.600.000, 3 milijone na švedski, 2 milijona na ameriški in 2 milijona na perzijski kapital. Največ tu-

jega kapitala je investiranega v mlinih riža, žagah ter v ru-darstvu, nadalje v trgovini in v bančinstvu. Po investicijah leta 1950, ki so znašale 457.7 milijonov, je odpadlo zopet naj-več na kitajski kapital, 416.6 milijonov, na novo pa sta se pojavila nemški in japonski ka-pital.

Denarna enota je baht (prej imenovan tikal), ki je razdeljen na 100 satangov. Denar izdaja država, drugače pa opravlja glavne bančne posle državna banka. Poleg tega obstoja še 25

trgovskih bank, med katerimi so številne podružnice evrop-skih in kitajskih bank. Vedno več pa se ustanavlja domačih hranilnic ter kreditnih zadrug. Uradni tečaj bahta znaša 12,55 bahta za 1 dolar, poleg tega pa je v rabi še prosti tečaj, ki znaša za dolar okoli 17,50 bah-tov.

Letos je v Siamu po njihove-m načinu štetja leto 2496, drugače pa uporabljajo prav tako kot mi kalendarsko leto in njegovo razdelitev na meseca itd. Drago Potocnik

Težave mariborske posredovalnice za delo:

Kje zaposliti žensko mladino

Vprašanje nezaposlenosti, ki je bilo pred meseci v Mariboru še dokaj pereče, tako za moško kot za žensko delovno silo, se kaže danes v bistveno drugačni obliki. Stevilo nezaposlenih je padlo skoraj za polovico — v korist moških, medtem ko beleži posredovalnica za delo še vedno 1400 nezaposlenih žensk. Moški, ki se bili prijavljeni kot nezaposleni, so našli delo pri mestnem komunalnem podjetju, na številnih gradbiščih pa tudi v tovarni »Franc Leskosek« in v Tovarni avtomobilov so vzeli v zadnjih mesecih več delavcev, tako da zaposlitev moške delovne sile danes v Mariboru ni problem. Vsi, ki so za delo sposobni, se kaj kmalu po prijavi na posredovalnico tudi zaposlijo. Pri tem gleda posredovalnica, da najde ljudem iz mesta stalne službe, onim, ki iščejo dela iz okolice, pa sezonske.

Drugeče pa je z žensko delovno silo. Že ob prihodu na novo način gospodarjenja so podjetja v skrbi za rentabilnost ob zniževanju zaposlenih izločila predvsem ženske. V veliki meri je prišlo že tedaj do izražanja zgrešenega gledanja podjetij na žensko delovno moč kot manjvredno in glede na zaščito, katero zakoni zagotavljajo ženi-materi, tudi nerentabilno. Odgovorni ljudje v podjetjih pač vse premalo mislijo o tem, kaj zgrešijo, kadar neodgovorno pahnjejo v socialno ogroženost žensko ali celo mater. Sindikalni svet se upravičeno z vsemi sredstvi upira takim odpustom, sicer bi bilo število nezaposlenih žena prav gotovo še višje.

Prijatelji lepe knjige hite s prijavami v Prešernovo družbo

V Litiji poslujeta dve prijavitelji za knjige Prešernove družbe. Upravnica podružnice DZS Breda Bučarjeva je zbrala doslej nekaj nad sto članov Prešernove družbe. Večina so vplačali naročnino takoj, na obročno plačevanje pa so se prijavili le člani sindikata Gozdne uprave iz Smartna pri Litiji, ki so se v članici skupno. Poverjenica Prešern. družbe v Litiji je tudi bivša partizanka Dobrovoljčeva, ki je zadnje dni, ko se bliža zbiralna akcija h kraju, pridobila spet nekaj novih članov s Save in Kostreliške doline.

K članku „Dolar po 3.450 din“

Po izidu članka »Dolar po 3450 dinarjev« v Slovenskem poročevalcu z dne 23. junija sem dišeč takal, da pove še tako svoje mnenje o zavarovalniški praksi pri nas. Čakal sem zaman. Tako sem se končno odločil, kajti v navedenem članku je nekaj ugotovitev, ki so nedvomno zgrešene. Tu ne mislim na kritiko sedanjih ureditve našega zavarovalstva, saj je ta več kot utemeljena in so istega naziranja tudi mnogi zavarovalni strokovnjaki, ki menijo, da je treba zavarovalstvo dejansko prilagoditi novemu gospodarskemu sistemu. Pri tem je zanimivo, da je pisec članka to »prešil« do teh ugotovitev po poti napačnih izjav, saj je napadel konkretne primer, ne da bi bil ta napad utemeljen. Poskusil bom to trditve preprosto obrazložiti.

Zbir vseh zavarovalnih premij za določeno dobo pomeni hkrati zbir vseh odškodnin, ki jih bo zavarovalnica izplačala za vse v isti dobi nastale škodo. Če pa tem preprosto navedu temelji tehnika zbiranja (premijski in razdeljevalni) (odškodninski) zavarovalnega sklada. Premijo določi verjetnostni račun. Če je na primer enoletna premija za požarno nevarnost nekakega predmeta 2 promila od njegove vrednosti, to pomeni, da je verjetnost za nastanek in obseg požarne škode na tem predmetu kakor 2:1000, na tisoč takih predmetov bo povzročil požar v enem letu škoda v znesku 2 promila. Če plača zavarovalec v našem primeru samo 1 promilo od vrednosti zavarovanega predmeta ali če zavarovalec samo polovico vrednosti tega predmeta —

to je končno isto — je jasno, da dobi ob upoštevanju že omenjenega temeljnega načela zavarovalne tehnike povrnjeno le polovico nastale škode. To je menda razumljivo.

Pri tem ni važno, ali je plačana preizkušna premija ob sklenitvi zavarovanja ali se pozneje zaradi dvigov cen zviša vrednost zavarovanega predmeta. Napadno zavarovanje namreč ne osebuje rizika, ki je zvezan z možnostjo znižanja cen. Dolžnost in v interesu zavarovalnega samega je, da ob spremembi vrednosti zavarovane stvari zviša oziroma zniža za zavarovalno vsoto. To je stvar čisto njegovega prostovoljnega preudarka. Takšna je praksa skoraj povsod po svetu in drugače v zavarovalstvu niti ne more biti. Zato je pisec članka pogrešil, ko je napadel takozvano podzavarovanje, izraženo v formuli: odškodnina je škoda krat za zavarovalno vsoto vloženo v zavarovalno vrednostjo.

Kapitalistične zavarovalnice imajo navado, da likvidirajo razmeroma majhne škode v celem znesku ne glede na zavarovalno vsoto. Toda, toliko bolj vneto si prizadevajo, izogniti se odškodninski obveznosti, ko gre za velike škode; pri tem jim pride na pravo in če je treba, najdejo tudi dila v pravi. Tak postopek nima seveda ničesar skupnega z verjetnostnim računom in načeli zavarovalne tehnike.

Dodatniki se moram še »zaključne« spoprijeti, ki razodeva po mnenju članarja negotovost DOZ o pravilnosti odmere odškodnine in li-

kalni upravi in ostane doma, pa mati z neprikritim obupom prizna — hčerka bi delala v Pulju karkoli, tu v Mariboru pa ne, ker se strmuje, saj ima vendar 2 razreda gimnazije! To je le en izmed mnogih primerov, ki jih lahko dnevno slišimo v posredovalnici za delo in ki zgornjo pričajo o tem, da ima naša mladina dokaj čuden odnos do dela, da ne priznava niti stare resnice, da je častno vsako delo, ki je pošteno.

Seveda zgolj z vzgojo mladine ne bomo dočeli odpravi te nezaposlenosti. Občutno bi temu zlu lahko pomagala naša podjetja, predvsem obrtni obrati, ki skorajda nič ne razširjajo svoje dejavnosti. Mnogokje bi lahko s sprejemanjem učenč ali z usposabljanjem priučnih delavk razširili obrat, saj se za to kaže občutna potreba, ker mora potrošnik povsod razmeroma dolgo čakati na uslugo. Težnja za čimvečjo rentabilnostjo bi se tedaj kajpak morala umakniti plemenitejšim interesom!

Podjetja v Ilirski Bistrici gradijo

Na svojem zadnjem zasedanju je delavski svet tovarne lesovinskih plošč sklenil, da obnovi in razširi hišo, ki mu jo je dal v upravljanje ljudski odbor mestne občine in za to predvidel 4 milijone din. Postavili so industrijski tir ter predvideli 2.800.000 za novo skladišče. Sedaj gradijo novo ograjo okrog tovarne.

Delovni kolektiv je razumel tudi potrebo ljudskega odbora in je za komunalno dejavnost in druga dela v Ilirski Bistrici nakazal iz sklada za prosto razpolaganje 4.200.000 din. Ker namerava ljudski odbor obnoviti poškodovano hišo na Svinčevskih pod Snežnikom, ki bo mnogo pripomogla k pospeševanju turizma v tem kraju, bo delovni kolektiv Falerse tudi tu pomagal ljudskemu odboru s ploščami, kolikor jih bo potrebno za obnovu.

Tudi druga podjetja v Ilirski Bistrici zidajo, ker jih silo k temu nujna potreba. Tako je podjetje »Transport« sezidalo veliko poslopje za mehanično delavnico, garaže itd. Pojeje »Snežnik« zida sedaj klavnico in mu bo pri investiciji, ki magal tudi »Koteks«, delovni

kvadacijskega postopka sploh. Zaključni sporazum tesni past, ki je nastal »DOZ« v svoji nesigurnosti »prevaranemu« zavarovancu, temveč instrument, ki ga uporabljajo, kot je meni znano, vse zavarovalnice na svetu za dokončanje tistega pravnega razmerja med strankama, ki se začne z nastopom škodnega dogodka. Če med zavarovalnico in zavarovancem ni sporazuma o višini škode, o vrednosti zavarovanega in po škodi prizadete predmeta ter o višini odškodnine, odloči o spornih točkah sodišče oziroma arbitraž, saj je poškodbeno razmerje med zavarovalnico in zavarovalnico zasebno pravnega značaja (možna je tudi rešitev spora s takimi imenovanimi izvenskimi postopki). Če bi torej DOZ kar izplačal odškodnino v znesku, ki se mu zdi primeren, ne da bi dosegel z zavarovancem sporazum, bi moral čakati eno leto, da bi vedel, pri čem je: zahtevki iz zavarovalne poročbe zastarajo namreč navadno po enem letu. Toda medtem pač izginejo ali vsaj obledijo stvari, ki omogočajo pravilno presojo o enem ali drugem stališču.

H koncu naj izrazim prepričanje, da je članek toj, »sre« vendarle ne gre za velike škode; pri tem jim pride na pravo in če je treba, najdejo tudi dila v pravi. Tak postopek nima seveda ničesar skupnega z verjetnostnim računom in načeli zavarovalne tehnike.

Dodatniki se moram še »zaključne« spoprijeti, ki razodeva po mnenju članarja negotovost DOZ o pravilnosti odmere odškodnine in li-

Vatikanski radio, tisk in po njiju ves ostali »resničoljubni« katoliški propagandni aparat zadoševopropskih in drugih držav, že dal časa energično primerja in izenačuje pravni in dejanski položaj verskih skupnosti v in-formbirojskih državah s položajem predvsem katoliške cerkve v Jugoslaviji. Vsa ta propaganda pa ima ključno vdezu izključno cerkvenega karakterja, veliko globlje vzroke in cilje. Prav vatikanski »dobro obvešeni« viri so že od resolucije Inform-biroja dalje iniciatorji najrazličnejših »dokumentov«, da ideološkemu in političnemu spopadu med SZ in FLRJ ne gre verjeti, ampak da je to le perspektivna, premišljena »komunistična taktika«, ki ima za cilj varati sodelujočima ljudstva vseh kontinentov. Tudi to akcijo vodijo po enotnem načrtu z italijanskimi šovinističnimi vladnim, krogi. Enkrat »Osservatore Romano«, »La civiltà cattolica« prinajmanj ponatise vesti italijanske agencije ANSA, »Messaggero Veneto« itd., drugi obratno. Katoliški tisk še daries premišljeno in pazljivo uvršča vsa »poročila« o

kolektiv podjetja pa razpravlja o tem, kako bi v kratkem začeli z gradnjo upravnih prostorov. Kmetijska zadruga je zgradila lepo skladišče in eno dvosobno stanovanje. »Zadrugnik« obnavlja mlekarano, za kar bo investiral 12 milijonov dinarjev, pripravljeni pa so tudi že načrti za gradnjo do-varne sadnih sokov, ki bo začela obratovati še pred zimo. Tudi delovni kolektiv podjetja »Ilirija« je na zadnjem zasedanju delavskega sveta sklenil, da bo kupil veliko hišo na Ti-tovem trgu, v kateri ima sedaj trgovino s tekstilnim blagom. Gradbeno podjetje »Sloga« gradi za vojaške družine 3 šeststanovanjske stavbe. Mest-

položaju verskih skupnosti v »FLRJ« pod poglavja kot: »Aus-der totalitären Welt« (Hierder. Korespondenz, 7. letnik, 8. zvezek, maj 1953) in podobno. Jav-nosti je se poznano, kako krče-vito so se odličniki najrazličnejših vatikanskih uraovov za-rad neuspeha kampanje proti sprejemu marsala Tita v Veliki Britaniji, branili odgovornosti za organizacijo in neuspeh te akcije. Prav ista, že citirana kato-liška revija, pa je v maju 1953 pod naslovom: »Chronik der polnischen, ungarischen (pod-derl pisec) und jugoslawischen Kirchenverfolgung« priobčila na-slednje obvestilo svojim bralcem: »Pred in med londonskim ob-iskom jugoslovanske države-ke sefa so britanski katoličani storili vse mogoče, da bi pod-prli sprostitve položaja Cerkve v Jugoslaviji... Norfolški knez je kot prezident »Katoliške zve-ze«, v kateri je vključenih 19 katoliških laičnih organizacij, predal vladni memorandum s stvarnimi prikazi osnov, na ka-terih temeljijo britanski interesi po spremembi jugoslovanske cerkvene politike... Toda z jugo-

slovanske strani kljub temu ni bilo storjenih nobenih spre-mjevalnih korakov. Med ob-skom Tita v Angliji je celo slovenska vlada slovenskima škofoma v Mariboru in Ljubljani odvzela pravico nastopanja v imenu ka-tolicanov v Sloveniji in izdala oekret, po katerem je poslej sma-trati Ciril Metodijsko društvo kot preasavniška katoliške Cer-kve v Sloveniji...« (podatli pisec — G. Vovk in g. dr. Dr-zenek, ki prav zadnji mesec ne-moteno birmujeta v številnih krajih Slovenije, temu prav go-tovo ne bosta pripridila). Kardi-nal St. pinac je v tem času no-vinarji Frankl Lessing se enkrat formuliral cerkvene zahteve za sporazum kot: proste konfesio-ralne izole, svobodo verskega pouka vsaj izven državnih šol (kakor da bi bili v tem duhov-niki kakorkoli ovirani! — pri-pomba pisca), odpravo obvezne-ga civilnega zakona itd. Ta iz-mud številnih primerov, je lep primer vatikanske »resničoljub-nosti« in odgovornosti za kleve-tanje naše svobodne domovine, na drugi strani pa lepo dokazuje eno stran te politike.

Seveda pa se v pogledu vred-notenja položaja katoliške cerkve v informbirojskih državah in FLRJ spet očitno razlikujejo besede Vatikana od prakse rje-govih najodgovornejših funkcio-narjev. Nimam namena spuščati se v utemeljevanje principielni-nosti naše jugoslovanske politike in odnosa do verskih skupnosti, ki je dobil v zadnjem času nov doprinos v sprejetem zakonu o pravnem položaju verskih skup-nosti, za razliko od neprincipiel-ne politike vseh informbirojskih vlad, ki danes napadajo prvake katoliške cerkve, jutri pa iste, najbolj kompromitirane sodeval-ce fašističnih okupatorjev, na-grajuje z najrazličnejšimi ordeni in drugimi odlikovanji. Eno je gotovo. Protijudski režimi so-pjetviskega plana gospodar-skega razvoja okraja bi bilo treba v Ilirski Bistrici zgraditi najmanj 200 stanovanj. M. K.

ALI NE BO NIHČE KAZNOVAL UNICE-VALCEV PLANIN-SKEGA CVETJA?

Rakitovec je lep in razmeroma dobro obiskan planinski vrh. Na njem je bujno planinsko cvetje, le planik je bolj malo. Zato bi jih morali domačim skrbno čuvati. Pa ni tako. Na lepem se znajde Leon Drol iz Železnikov in pustoši med njimi, kakor se mu poljubi.

Na praznik Dneva vstaje se je zbral na vrhu precejšnje število planincev, ki so ogorčeno opo-zvali imenovanega brezvestneža s iopkom 300 do 500 planik, od ka-urib so bile nekatere celo s kore-ninami izrvane. Opozorilo so ga, da je trganje takega čvetja cvetov prepovedano in za vsakega planin-ka nečastno, on pa se za vse to ni zmenil in je le dejal, da jih je lani o-nesel prav tak šop domov.

Tako je uničeval lani, letos, pri-bodnje leto pa jih bo morda izrval še več — in to en sam človek in le gre morda samo enkrat na leto na vrh.

Ni pa bil samo Drol ta dan na Rakitovcu, ki ni upošteval, da je trganje in uničevanje planinskega cvetja prepovedano. Bila so tudi razna mlada dekleta, za katerih imena sicer ne vem, ki so nosila polna naročja sleča in murk in tu-dij planink, na poti proti Ptovo-ču pa je celo proč pomečano in nemo obtoževalo brezvrčnost da-našnje mladine.

Irena Schriffrer

ALI SI MORA POTROŠNIK SAM TEHTATI KRUH?

Na zadnjem zboru volivcev na terenu 24 talcev so opozo-rili potrošnike, naj zahtevajo v trgovinah da jim kruha tehtajo, ker je kontrola v enem dnevu v Ljubljani dobila za 17.000 dinarjev viška kruha na račun potrošnikov.

Ko sem šel 24. VII. k »Pe-civus« na Poljanski cesti, da kupim pol kg kruha in rekel prodajalki, naj mi kruh tehta, mi je odgovorila: »Tukaj je tehtnica in si tehtajte.« Ne vem kaj je s tem mislila? Mo-gočje pokazati svojo prijaznost do potrošnikov? Moje mnenje je, da tehtanje kruha ni stvar potrošnikov, pač pa imajo ti pravico zahtevati od prodajal-ke, ki pa naj bo vsaj vljuden.

Milavec Franc,

Stare pravde 6, Ljubljana.

PRIPOMBE ŠVICAR-SKEGA TURISTA

Prejeli smo tole pismo neke-ga švicarskega turista Potjem čez Ljubljano v Opa-tijo.

Včeraj smo si v spremstvu vo-diča ogledali vse lepote in zname-nitosti našega glavnega mesta. Ob-čudovali smo vaše slikarstvo v Narodni galeriji, prevzela nas je Moderna galerija in ob grobnici vaših narodnih herojev smo se

zapovrstjo slikali. Nato smo šli na Grad. Prav lepo ga restavri-rajo. Čudili smo se le, da ga »pre-mnajo v kavarno in nočni lokal. Uživali smo panoramo bližnje in daljne ljubljanske okolice, zaužili smo tradicionalno slovensko na-rodno jed — nadevane paprike, večer pa smo zalili v baru pri Slonu. Z vodičem smo bili nadev zadovoljni, čeprav se ni hotel spu-ščiti z nami v debato o barološki Naša družba je hotela na vsak na-čin vedeti, zakaj so bari potrebni socialističnemu človeku. Odgovor je bil kratak: »Ta bar je name-njen izključno izmuzemcem.«

Takoj nas je vodič prepračil. Nagovoril je natakarkja v materi-nem jeziku — slovensko. Zalezel si je nekaj slovenskega.

Nihče od strelčev ni ustregel njegovi želji. Vodič je posnel od jeze — seveda se nam je predhod-no opravičil. Natakarkja pa so mu servirali mimo njega. Mi smo vedeli, kakaj gre, ob sosedni mi-zi so se pa neki tučaji muzali. Konč-no smo se vsi skupaj smejali in vodič je nagovoril strelčaja po an-gliško. Taki imel vse, kar je želel. Spogledali smo se in raz-pravljali o barskih kontrastih do absurda.

Slovenija in Slovenci so nas presenetili z dostojno višino kul-ture. Lepot slovenske zemlje ne bomo kmalu pozabili. Želim si le, da bi natakarkj v Slovenskem baru, prihodnje leto, ko vas zopet obiščemo, poleg drugih jezikov obvladali tudi svoj materin jezik. C vljudnosti teh ljudi raje molčim.

ma« streljajo delavce, razsejju-jejo našo narodno manjšino, po-sistemu totalne spionaze vdirajo v intimnosti vsake družine itd., v nobenem primeru pa ne morejo zagotoviti človekove osebnosti, svobode vesti in veroizpove-veži, kot to more naša sociali-stična Jugoslavija. Čeprav bi to vprašanje zaslužio posebno študijo, navedena dejstva ostanejo kljub temu matematično točna.

Kakor je Vatikan v preteklo-sti ob vseh važnejših zgodovinskih prelomnicah stal v obrambi reakcije (pred in med drugo svetovno vojno dejansko in pravno, s posebnim konkorda-tom, povznan z italijanskim fašizmom in nemškimi nacizmom, proti celotnemu svobodoljubne-mu človestvu, povezan torej s Hitlerjem tudi v času, ko je nem-ska okupacijska oblast izgnala iz okupiranih predelov večino slovenske duhovščine, ne da bi zoper to Vatikan kakorkoli pro-testiral!), tako je tudi v odnosu do FLRJ zvest svoji politiki do-sledno sovražno napadel, po-mirljiv in sporazumski pa v praksi do informbirojskih režimov, zlasti na Madžarskem. Tu-di to je nov dokaz, da ni glavni razlog sovražnosti Vatikana do Jugoslavije v ideoloških vpraša-njih, temveč politične načrte Vatikana kot dela italijanske im-perialistične politike ovira Ju-goslavija kot geopolitična enota, diametralno nasprotna planom o srednjeevropski katoliški fede-raciji in nenasitnim aspiracijam italijanskega imperializma po delih našega narodnega telesa (Istra, Dalmacija etc.). Močna federativn. Jugoslavija ruši to-liko željno italijansko politično dominanco na Balkanu, na dru-gi strani pa z enakopravnim po-ložajem vseh verskih skupnosti onemogoča ekspanzijo politične-ga katolicizma proti vzhodu. Tu je ključ za razumevanje navdu-šenja vatikanskih in italijanskih medvojnihi političnih voditeljev za tkzv. »Nezavisno državo Hr-vatsko« ter dejstva, da prav Va-tikan in Italija vse čas po vojni dajeta vso pomoč in zatočišče ustaškim emigrantskim organiza-cijam. Vatikanska »Pax Romana« »stipendira« na pr. v Spaniji večje število pobeglih ustaev — intelektualcev itd. Ni slučaj, da reški pomožni škof Pavlešič ute-meljuje konsekventne ukrepe, brez vsake cerkvenopravne osno-ve proti hrvatski patriotični vo-jnovostni, ki želi organizirati svoje stanovsko društvo, takole: »Ali se ne veste, da na Hrvat-skem ne vladajo Hrvati ampak Srbi? Vatikan misli, na katoliško srednjeevropsko državo s Hrvat-skjo, Slovenijo, Avstrijo in Ma-džarsko. Nacije ne bo več. Narod-nost je strup v tej državi bo izgnil poudarek nacionalne pri-padnosti. Vprašalo se to le — ali si katolik ali nisi? Vatikan je imel zato sovražan odnos že celo do predaprilske Jugoslavije. Sele 6. novembra 1919 je Vatikan formalno priznal takratno SHS, potem ko so propadli vsi izgle-di za takojšnjo obnovo stare Av-strogrške monarhije. Ze prvi nuncij Vherubin v Beogradu je moral l. 1920 oditi iz Jugoslavije, ker »persona non grata«. Med-tem, ko je v slovensko-hrvatskih predelih, ki so jih po letu 1918 zasedli Italijani, iz celca na Reki takoj vzpostavil normalno redno cerkveno upravo, je to, a še ne v dokončni obliki, storil v Slo-veniji šele novembra 1923, torej pet let po nastanku Jugoslavije. Takrat je namreč imenoval ma-riborskega škofa za administra-torja (!) Mežiške doline in Pre-kurmuja ter ljubljanskega škofa Jegliča za administratorja žup-ni na Jezerskem. Tako bi lahko citirali še dalje vrsto dejstev, ki jih sicer Vatikan ni nikdar de-mantiral kot ceresnična.

(Se nadaljuje)

ZAPISANI SPOMINI

Pred proslavo priključitve Primorske

Primorska se pripravlja na proslavo svoje osvoboditve in priključitve, na obletnico ustanovitve slavne IX. kor-pusa. Ob teh pripravah stari partizani po vseh vaseh pridno pišejo spomine na narodnosvobodilno borbo na Primorskem. Čeprav so mnogi pisani z okorno roko primor-skega partizana in aktivista, zgovorno govorijo o izredni poztvornosti in junaških dejanjih Primorske v najtežjih dneh zgodovine naših narodov. Danes objavljamo nekaj spom-inov iz tolimskega okraja.

Sestanek OF v navzočnosti italijanskih orožnikov — Kako je nastala »Franja« — Zaskrbljenost parti-zanskih mamic zaradi prevelikih grmad polente — S prevaro rešili ranjence iz sovražnikovega obroča — Tridnevna borba Nemcev in domobrancev s proletarsko zastavo

Strelji iz težke dražgoške borbe so se slišali vse tja na idrijsko stran pri Cerknem, kjer je na-rod živel v italijanskem suženj-stvu. Marca leta 1942 je Jakob Stucin-Cvetko v Cerknem začel organizirati ljudstvo. Dne 29. junija so se zbrali na Lahajnar-jevi žagi pod Kolkom Andrej Lahajner, Janez Peternel in Cvetko. Na sestanku so sklenili, da bo vsak organiziral svojo trojko, da bodo začeli pobirati narodni davek v obliki prosto-voljnih prispevkov. Tako se je širila organizacija in zajela vsi-je Novaki pri Cerknem (o tej

rodni davek. Ljudje so radi dali. Ze v letu 1942 so ljudje dali 20.000 lir ljudskega posojila in 9650 lir narodnega davka. Od začetka leta 1943 do kapitulacije Italije pa je vas Novaki prispe-ovala 36.200 lir narodnega dav-ka, poleg tega pa še hrano za partizane in partizanske bolniš-nice v vrednosti 900.000 lir.

V februarju leta 1943 je orga-nizacija Osvobodilne fronte, ki se je močno vsidrala v vasi, organizirala odhod prvih borcev v partizane, ki so postali že kar pravi gospodarji v krajih nad Cerknem in Idrijo.

Po kapitulaciji Italije so Nem-ci 30. oktobra bombardirali Cerkno, kjer je bila tudi parti-zanska bolnišnica, ki se je mo-rala nekaj dni nato preseliti v Novake, kjer je ostala vse do nemške ofenzive. Tedaj so mo-rali ranjene partizane evaku-irati in pripraviti novo bolniš-nico, ki bi bila bolj skrita. Ste-vilo ranjenecv se je večalo. Ak-tivist Ivan Peternel je predla-gal partizanskemu zdravniku Petru, da bi uredil bolnišnico v Pasiaču. Zdravnik je bil na-vdušen za to in tako so začeli takoj z delom. Delali so sami domačini. Zgradili so 11 barak. Organizirali so tudi javke pri-kmetih za sprejem ranjenecv. Tako je nastala bolnišnica »Fra-nja«. Bolnišničar je pomagala vsa vas pri prenosu ranjenecv, pri prevozu raznega sanitetnega materiala in zbiranju živil. Tudi

bližnja okolica Novakov je dala svoj delež za ranjene partizane. Tako kljub težkim sovražnim ofenzivam in kljub temu, da je za bolnišnico vedelo toliko lju-di, ni bila nikdar odkrita in je ostala kot svetel spomin zavesti primorskega ljudstva lepo ohran-jejna do današnjih dni.

Tudi v Starem selu se začena zgodovina narodnosvobodilne borbe z drugo polovico leta 1942. Septembra tega leta je začel tu pripravljati teren za osvobodilno borbo tovarniški

delavec Alojz Rukli-Kmetič, ki je s to nalogo tudi prišel iz Kranja v svojo rojstno vas. Skupaj s Petrom Skalarjem, zna-nim organizatorjem narodno osvobodilnega gibanja na Koba-riškem in Bovškem, je organizi-ral v vasi Osvobodilno fronto. V decembru so Staroselci že za-čeli zbirati hrano za partizane. Tudi tu so ljudje dali vse, kar so si lahko odrgali od ust za svoje borbe. Hrano je pobir-alo več mladink. Čeprav so po vasi hodile sovražnikove patru-lje, so junaške mladinke hrano prenašale večinoma ponoči na dogovorjena mesta. Zato je bilo treba mnogokrat prebresti le-denozrlo Idrijo ali pa po več ur sopihati s težkim bremenom v strmo pobočje Vrha. Večkrat so prišli tudi sami partizani v vas po živeč. Če so jim to one-mogočile sovražne zasede, pa so bile silno zaskrbljene dobre partizanske mamic v vasi, ki niso vedele, kaj bi s celo grma-do polente, ki so jo pripravile za junaške fante-partizane. Po-sebno dobro se v Starem selu še danes spominjajo, kako je Urbančičev France-Zonir preva-žal živila za partizane sem in tja med italijanskim vojskovom po Koboridu. Živila je naložil na voz drv in jih junaško od-peljal v Koborid. Zložiti bi jih moral pri Zganu, toda tu je bilo polno vojaštva. Vse Kobarid je bil v nekakšni vojni pripravlje-nosti. Po mestu so hodile so-vražnikove patrulje, po 20 mož

skupaj. Zato je France pri Zga-nu razložil še dva, živeč pa odpeljal nazaj čez vso Kobarid h Kotlarju. Tu je srečno, kljub temu, da je bilo polno vojaštva, živeč le oddal, ki je od tod na-prej romal na dogovorjeni kraj.

Maja 1943 so partizanske bri-gade krenile v Slovensko Bene-dijo. Do prve borbe je prišlo že na Stolu. Trajala je tri dni. Partizani so imeli 4 mrtve in 22 ranjenecv. Te so prenesli v grapo v Globočah. Dekleta iz Starega sela so jim prinesla okrepčila in jih obvezala. Toda komaj so se dekleta vrnila v vas, so to že obkolili kvesturni. Ti so tudi zasedli položaje nad vasjo tako da so bili v nepo-sredni bližini ranjenecv. Med ranjenimi je bilo tudi več težje ranjenih, ki bi jih morali čim-večje prenesti v zasloni bolniš-nico. Toda kako, ko je bil okrog in okrog njih strjen gost so-vražnikov obroč. Zato sta znana partizanska borca Joško in Skalar tvegala pokus, ki se jima je posrečil. Ko je nad vas padel še mrak sta se približala italijanskim stražarjem in vrgla bombo ter enega ubila. Vsi Ita-lijani so zdrveli v tisto smer vasi, kjer je eksplodirala bom-ba, na drugi strani pa so med-tem prenašali partizani svoje ranjene tovariše v zasloni bol-nišnico v Suži. Med ranjenimi je bil tudi partizan Gasper, ki pa ga zaradi hudih ran niso mogli prenesti in je ostal štri dni v gozdu pod Kozji. Vsačani

so ga šli večkrat iskat, toda ga niso našli. Sele po dobrem me-secu so našli nesrečnikovo trup-lo in ga pokopali v Globočaju.

Najsrečnejši dogodek za va-šačane pa je bila kapitulacija Italije. Takrat je imel pri va-škem koritu miting Peter Ska-lar. Vzkliznjala, petja in veselja ni bilo konca, tega vaščani ne morejo nikdar pozabiti. Zato tudi še sedaj vsako prvo nedeljo po 8. septembru praznujejo kot svoj vaški praznik.

Toda prišel je novi okupator — nemški fašist. Tudi proti njemu se je ljudstvo odločno borilo. To je pokazalo tudi dvo-mesečno tekmovalje, v katerem je imelo Staro selo še posebno lepe uspehe. Od okrajnega od-bora OF za zahodno Primorsko je bilo zato nagrajeno s knjigo »Domovi, ječe, gozdovci«. Cim večja je bila nevarnost, tem bolj pogumni so bili ljudje. Tako so za 1. maj leta 1944 raz-obesili na bližnjem hribu Kumu proletarsko zastavo. Na 7 m vi-sokem drogju je ponosno plapo-lala v majsko jutro. Nemci v Koboridu pa so besneli. Tri dni so kot neumni obstreljevali za-stavo, toda ta je prestreljena še naprej visela na visokem drogju. Po njo si Nemci v hrib niso upali. Tretji dan so nato to »nevarno« nalogo poverili domo-brancem. Ti so obkolili ves hrib in se previdno premikali proti vrhu. Sneli so zastavo in jo od-nesli v Koborid, kjer so jo na trgu sežgali, kar so si šten v veliko junaštvo... —k. b. j

Partizanska bolnišnica »Franja«

